

A SZÉLSŐSÉGES KÖZBESZÉD ELLENI FELLÉPÉS LEHETŐSÉGEI

TETT ÉS VÉDELEM ALAPÍTVÁNY

A SZÉLSŐSÉGES KÖZBESZÉD ELLENI FELLÉPÉS LEHETŐSÉGEI

POLITICAL CAPITAL
POLICY RESEARCH & CONSULTING INSTITUTE

TETT ÉS VÉDELEM ALAPÍTVÁNY

TARTALOM

Bevezető	9
A fókuszcsoportos beszélgetések tanulságai	11
A szélsőséges eszmék és a kirekesztő közbeszéd megerősödésének okai	11
A média szerepe	12
Az online tér sajátosságai	13
Célcsoport	14
Közbeszéd megújítása, elfogadás, előítélet-mentesség terjesztése?	15
Többség vs. kisebbség, közösség és szolidaritás	15
Kerülőutak	16
Csendes többség	17
Beszédpozíciók, beszédstílusok	17
Cizellált probléma-megközelítés, viszonyrendszer átalakítása	18
Pozitív példa, referenciaszemélyek	19
Referenciapontok, tekintélyek: az egyház és a pápa	19
Kioktatás, mint érvelési módszer	19
Szimbólumok és hívószavak	19
Az online téren kívüli technikák, eszközök	20
Közösségépítés és elköteleződés, aktivitás bevonása	20
Bevonás és cselekvésre ösztönzés	20
Alacsony belépési küszöböt igénylő aktivitások, mint az elköteleződés lépcsői	21
Pozitív szerepminták felmutatása és megerősítése	21
Lokális identitások	21
Oktatás	22
Kontraproduktív kifejezések/érvelések	22
Érvelési stratégiák	23
Jogi-rationális érvelés	23
Pozitív érzelmi alapú, megerősítő érvelés	24
Humor, nevetségessé tevés, kicikizés	25
A tesztlői profilstratégiákban átgondolandó/kifejtendő elemek	25
A tesztlés tanulságai	26
A számítógép által közvetített kommunikáció sajátosságai	26
Az internetes kommentelés	27
Moderálás	28

Érvelői profilok	29
Értelmi offenzív/állító	29
Értelmi visszakérdező/szarkasztikus	29
Érzelmi offenzív/állító	29
Érzelmi visszakérdező/szarkasztikus	30
Érvelési alapelvek	30
A tesztelés módszertana	30
Kommentarénák	31
Az oldalak moderálási alapelvei	32
Moderálás a tesztidőszak alatt	33
Tesztelők és supervisorok	33
Témák	34
A tesztelés menete	36
A tesztelések értékelése	36
Sikeres kommentelések	37
Értelmi állító	37
Értelmi visszakérdező	38
Érzelmi állító	39
Érzelmi visszakérdező	39
Sikertelen kommentelések	40
Az egyes érvelési technikák alkalmazhatósága	40
A tesztelési időszakok hatása	42
Érvelési eszközök és technikák használata	43
Kilépés a politikai keretből, a vita „depolitizálása”	43
Emberiesség, egymással szembeni fair treatment	44
Közös nemzeti történet, nem egymást kizáró, egymást legyőzni kívánó narratívák	45
„Magyar” újradefiniálás, magyarság tartalmának pozitív tartalommal való megtöltése	46
Hétköznapi valóság elismerése, negatív tapasztalatok el nem tagadása és kezelése, pozitív, jó példák bemutatása	47
Nem a vélemény, hanem a stílus diszkriminálása	49
„Mi vagyunk a többség”	50
Trollok és gyűlölködők „kihangosítása”, érvelésük végigvitele az extrémig	50
Személyes történetek, tapasztalatok, személyes változás ereje, hitelessége	54
Keresztkategorizáció és önreferencia, pozícióáthelyezés (te is kerülhetsz ilyen helyzetbe)	55
Téma megszemélyesítése, együttérzésre apellálás	56
Határon túli magyarokkal kapcsolatos párhuzam	58
Alapeszmékre való hivatkozás	59
Tekintélyre hivatkozás	59
A tesztelők személyes tapasztalatai	60
Amit másképp csinálnánk	60

A kutatás korlátai	61
További kutatási lehetőségek	61
Összegzés	62
Kommentelt cikkek listája	65

A SZÉLSŐSÉGES KÖZBESZÉD ELLENI FELLÉPÉS LEHETŐSÉGEI

Bevezető

A Tett és Védelem Alapítvány, Bernáth Gábor médiakutató és a Political Capital Intézet együttműködésének eredményeképpen 2016 áprilisában lezárult a Norvég Civil Támogatási Alap által finanszírozott „Az emberi jogi (toleráns, demokratikus) érvelésmód megújítása és vonzóbbá tétele a fiatalok számára, a humor, irónia és tények eszközeivel” nevű kutatási projekt.

A projekt keretében vizsgáltuk az erőszak- és kirekesztés-mentes közbeszéd megerősítésének és vonzóvá tételének lehetőségeit, valamint szélsőséges beszéd elleni érvelési stratégiákat azonosítottunk és teszteltünk online felületeket. A projekt hátterében nem az a gondolat állt, hogy a kommunikáció és érvelés révén megoldható lenne minden társadalmi probléma, arról azonban meg vagyunk győződve, hogy a közbeszéd kommunikációs folyamatai segíthetik és hátráltathatják is ezek megoldását.

A projekt keretében fókuszcsoportos beszélgetéseket folytattunk különböző érintett csoportok tagjaival. A több mint 30 beszélgetés során több száz aktív fiatal, civilszervezetek munkatársai, kutatók, újságírók, kreatív szakemberek, konzervatív gondolkodók, illetve olyan csoportok aktivistái véleményét ismertük meg, akik elsődleges célpontjai a kirekesztő megnyilvánulásoknak. A beszélgetések során az alábbihoz hasonló kérdéseket jártuk körbe:

- mi az oka, hogy növekszik a kirekesztő érvelések elfogadottsága?
- mennyiben járul hozzá ehhez, és egy erőszakos kommunikáció terjedéséhez a kommentarénák anonimitása, és a web2-es kommunikációs fordulat? Mik az erre adható releváns válaszok?
- mik a lehetőségei, mik a korlátai a kirekesztéssel szembeni jogi-rationális ellenérvek használatának?
- vannak-e felhangosítható előnyei a befogadásnak, és ha igen, miként mondhatóak el?
- mi a lehetséges tere a pozitív, érzelmi alapú érvelésnek, miként lennének elmondhatók befogadás, vagy a szolidaritás történetei, hagyományai?
- mennyire működhet a kirekesztés nevétségessé tétele, az előítéletek kihívása, ellentmondásaik felmutatása?
- vannak-e olyan kommunikációs stratégiák, amiket elkerülnének a résztvevők, mert nem hatékonyak, esetleg egyenesen ártalmasak?
- mik lennének a feltételei, hogy a kirekesztés-mentes kommunikáció vonzóvá válhasson a fiatalok, illetve a szélesebb közvélemény számára?
- mik lennének ennek terepei?

A konzultációk során szerzett tapasztalatok alapján érvelői profilokat, valamint ellenérvelési

stratégiákat és eszközöket dolgoztunk ki. Négyféle érvelői profilt azonosítottunk: 1) értelmi offenzív/állító, 2) értelmi visszakérdező/szarkasztikus, 3) érzelmi offenzív/állító és 4) érzelmi visszakérdező/szarkasztikus. A profilokat és az érvelési eszközöket online terekben és mini kampányok révén is teszteltük. A projekt keretében 54 tesztelést hajtottunk végre online kommentarénákban. A kutatás egyedülállóságát éppen ez a valós idejű tesztelés adja. Alapvetően arra kerestük a választ, hogy mennyire hatékonyan lehet ezeket a

szélsőséges megnyilvánulások, érvelések ellenében használni. A projekt elő- és záró tanulmánya foglalja össze a tapasztalatokat. Jelen anyag e tanulmányok rövidített változata.

Ebben az összefoglalóban elsősorban azokat a megfontolásokat gyűjtöttük össze, melyek tartalmával a projekt lebonyolítói is azonosulni tudnak, és melyeket gyakorlati szempontból hasznosnak tartanak.

A fókuszcsoportos beszélgetések tanulságai

A szélsőséges eszmék és a kirekesztő közbeszéd megerősödésének okai

A beszélgetések résztvevőinek észrevételei alapján a szélsőséges eszmék és a kirekesztő közbeszéd elterjedése több különböző okra vezethető vissza.

Az egyik ok a gazdasági, társadalmi tényezők. Ide sorolhatók a 2008-as gazdasági válság, a társadalom fokozatos elszegényedése, a növekvő szociális problémák, a *„megélhetésért folyó küzdelem”*. A résztvevők szerint a lakosság napi anyagi gondjai és a rossz kilátásoktól való félelem bizonytalanságot, türelmetlenséget és agressziót szült, és igényt teremtett a bűnbak és ellenség keresésére.

Ezzel összefüggésben a politikai folyamatok is kedveztek a szélsőséges eszmék terjedésének: a 2000-es évek második felében egyre elfogadottabbak lettek az ilyen megszólalások, egyre inkább a közbeszéd legitim részévé váltak. A résztvevők általában 2006-ra tették a határvonalat. Bár, mint mondták, a romaellenesség és idegengyűlölet előtte is jelen volt a társadalomban, függetlenül a pártpreferenciától, 2006-tól a baloldal megroppanásával, a politikai válság elmélyülésével és a Jobbik megerősödésével párhuzamosan átszakadt a szélsőséges eszmék körüli gát, és egyre nyíltabbá vált a szélsőséges közbeszéd.

Egyes résztvevők szerint ugyanakkor a szólásszabadság más oldalról is sérült a 2010-et megelőző években. Sokakat rasszistának, antiszemitának bélyegeztek ekkoriban, aki néven merte nevezni a problémákat, a baloldali-liberális pártok pedig ezzel összefüggésben elhallgattak, tabusítottak bizonyos témákat, problémákat.

Az okok harmadik csoportját a *„személyes tényezők”* alkotják. Az ezt említő résztvevők szerint a társadalmi szintű gyűlölködés, agresszió mögött olyan érzelmek állnak, mint a frusztráltság, nyomorultság, félelmek, elégedetlenség, önbizalomhiány, önértékelési problémák, elbizonytalanodás. Ezen érvelés szerint ha az ember személyesen rosszul érzi magát, elégedetlen magával és a sorsával, az frusztrációhoz, keserűséghez, gyűlölethez vezet, ami az intolerancia és a kirekesztő közbeszéd melegágya. Az egyik résztvevő ezt röviden így foglalta össze: *„ha önbizalommal vagyok magam és a munkám iránt, akkor nem félek attól, hogy a migránsok elveszik a munkámat”*.

Egy negyedik ok is felmerült a beszélgetéseken: az állam strukturális problémái, amelyek miatt nem volt képes ellátni a polgárok felé vállalt feladatait és kötelezettségeit. Ezek jelentősen hozzájárultak a lakosok bizonytalanságához és elégedetlenségéhez. Ilyen problémaként említették a rendőrség által elkövetett hibákat a közbiztonság biztosításában, valamint a fehérgalléros bűnözés hatásait.

A kirekesztő közbeszéd terjedésének egyik további okaként azonosították a résztvevők, hogy a cigány- és zsidóellenes, intoleráns beszéd a lázadás egyik formájává, az anti-establishment beszéd nyelvévé vált, elsősorban a fiatalok körében. A feszültség levezetésének, az elégedetlenség kifejezésének eszköze lett. Sok esetben az látszik ugyanis, hogy a szélsőséges ideológiák felé fordulók valamely nemes ügyet akarnak szolgálni, tenni akarnak valami közösségükért, és azért ebbe az irányba fordulnak, mert csak ilyen mintát látnak, ilyen

inspirációt kapnak. Egyes résztvevők szerint pl. a vidéki gárdisták (pl. Borsodban) túlnyomó többsége csak „*elismerést, célt, értelmes tevékenységet*” keres, és nem az ideológiai elköteleződés miatt lesz része a szélsőséges mozgalomnak. Ha más irányból mutatnának nekik irányt, más jellegű kihívást és célt látnának, kiszakíthatók lennének a közegükből.

Egy további vélemény szerint egyes kirekesztő, offenzív kijelentések (pl. szexista beszólások, zsidózás) mögött adott esetben nem a meggyőződés, hanem a minta, a kulturális gát hiánya áll. Az ilyen kijelentést tevők adott esetben nem gondolnak bele abba, hogy ez másokat zavar, mert senki nem mondta neki, ők így szocializálódtak, az ő szubkultúrában ez megszokottnak, normálisnak számít.

Egyes résztvevők szerint az érezhető magyarországi változások ellenére sem kizárólag magyar problémáról beszélünk, a rasszista beszéd terjedése általános, nemzetközi jelenség.

A kirekesztés, előítéletesség okaként azonosították

a résztvevők a személyes ismeretek, tudás hiányát, megjegyezve, hogy ott erősek a feszültségek, ahol nincs kapcsolat a csoportok között.

Bár egyes résztvevők szerint nem tudjuk biztosan, hogy tényleg elfogadottabb, gyakoribb lett-e az erőszak, vagy csak többet tudunk róla, mások szerint mindenképpen lényeges változás, hogy az előítéletesség, a szélsőséges gondolkodás már a társadalom minden rétegében és szegmensében elterjedt, hiszen ma már egyetemi előadók is cigányoznak és zsidóznak.

Egyes résztvevők szerint a problémaérzékelés mögött az a jelenség is meghúzódik, hogy saját környezetünkben sokkal jobban elfogadunk dolgokat, a másik csoportra viszont kivetítünk vélt jellemzőket, amelyeket ott csoportazonosságnak gondolunk. Ezzel is összefügg egy másik résztvevő által említett jelenség, miszerint két gyűlölködő kommunikáció találkozik egymással, mert a jogvédők is folyamatosan címkékké operálnak, és ezzel lezárják a kommunikáció lehetőségét, az összekötő hidakat.

A média szerepe

A média szerepe mind az okok, mind a megoldási tényezők számba vételekor előkerült a fókuszcsoportok során. A résztvevők szerint egyértelműen kulcskérdés, hogy a média mit kezd a radikalizálódó közbeszéddel, és hogyan kezeli a szélsőséges szereplőket. Gyakorlatilag szintén egyhangú vélemény volt a résztvevők körében, hogy a médiának nem szabad tabuként kezelnie a szélsőséges szereplőket, illetve a szélsőséges véleményekhez kapcsolódó híreket, témákat, hanem foglalkoznia kell ezekkel, de nem mindegy, hogyan. A médiával kapcsolatos legfőbb kritikák

szerint ma az előítéletek elleni érvelés nem jut el a nyilvánossághoz, az ilyen üzeneteket nem mennek keresztül a média fő csatornáin. A média ugyanis ma nagyrészt csak kizárólag közvetítőként viselkedik: továbbítja az információkat és véleményeket, de nem ad háttérinformációt, segítséget azok értelmezéséhez. Így a népesség általánosságban keveset tud azokról a tényekről, amelyek megcáfolhatnák a közkeletű előítéleteket. Hasonló a helyzet a politikai véleményekkel, üzenetekkel: a sajtó továbbítja őket, de nem értelmezi őket, nem helyezi kontextusba őket.

A résztvevők szerint a média egyik legfontosabb feladata ezért az lenne, hogy „*felfejtsse*” a történeteket, és a leegyszerűsítés és pusztán „*tálalás*” helyett alaposan utánajárjon a témáknak, és információkat biztosítson hozzájuk. (Egy résztvevő példaként említette a gyöngyöspatai események bemutatását, amikor a sajtó túlnyomó része nem vizsgálta meg és mutatta be alaposan az események hátterét, összefüggéseit.) A tömegmédiával, kereskedelmi médiumokkal kapcsolatban a résztvevők szerint ezért az a fő kérdés, hogy felvállalnak-e közszolgálati

funkciókat az alaposabb és mélyebb tájékoztatás érdekében (pl. riportfilmek készítése). Az információ biztosítása mellett hasonlóképpen nagy felelőssége van a sajtónak a közbeszéd közvetlen formálásában, a szóhasználat megválasztásában, az inkluzív nyelvhasználat megteremtésében és erősítésében. A romák ábrázolásával kapcsolatban kifejezett igényként merült fel, hogy a tudósításokban a roma ne tulajdonságként jelenjen meg a médiában.

Az online tér sajátosságai

A közbeszéd és a médiatér sajátos szegmensét képezi a részvételt biztosító online tér: az online médiumok fórumai, valamint a közösségi médiumok. Ezek a felületek a szélsőséges beszéd és a személyeskedő vita melegágyai. Míg korábban elsősorban az anonimitást biztosító kommentarékban jelentek meg a szélsőséges vélemények, ma már a kommentfelületen és a közösségi hálózatokon is sokan névvel vállalják kirekesztő és agresszív meggyőződésüket.

Az online tér legfontosabb jellemzője, amely elsősorban befolyásolja az ott folyó viták kimenetelét és hangvételt, az „*aki a leghangosabb, az látszik a legjobban*” elve. A résztvevők körében vitatott kérdés volt, hogy kell-e reagálni a szélsőséges kommentekre. Egyesek szerint kifejezetten provokatív cíllal írják ezeket, illetve hogy elterjesszenek egy kifejezést, és a reagálás „*felemeli*” mind a szélsőséges kommentelőt, mind a véleményüket azzal, hogy vitapartnernek, vitatkozási alapnak ismeri el őket. Az ezt az álláspontot képviselők szerint tehát nem szabadna reagálni az ilyen beírásokra, azokat egyszerűen figyelmen kívül kellene hagyni egy vitában. Más

résztvevők ezzel szemben azt mondták, hogy bár alapvetően, ideális esetben nem kellene reagálni az ilyen kommentekre, azonban mára már túl vagyunk azon, hogy „*karanténba*” zárhatnánk ezeket a véleményeket és kommentelőket, mert ezek a kifejezések már kitörték a kommentarékából, a közbeszéd részévé váltak.

Ezzel összefüggésben a trollok kezelésével kapcsolatban a résztvevők többsége azon a véleményen volt, hogy keményen bele kell menni a harcba. Egyrészt sok esetben megijed a troll, ha ellentámadást tapasztal, másrészt a „*troll áldozata*” szerep szimpátiát is kiválthat a fórum többi résztvevőjéből, olvasójából. A résztvevők ugyanakkor felhívták a figyelmet arra, hogy a troll nem egyértelmű kategória, mivel sokszor olyan embereket is annak nevezünk, akivel nem értünk egyet, vagy aki elítélhető stílusban vagy modorban módon fogalmazza meg a véleményét, ám célja nem a trollkodás.

Az online tér személytelenségében megjelenő szélsőséges vélemények ellen a résztvevők szerint csak úgy lehet sikeresen fellépni, ha vagy

kiemeljük, kimozdítjuk a résztvevőket és/vagy a véleményeket az anonimitásból, vagy előre világos viselkedési szabályokat alkotunk, és azokat betartatjuk. Az első megoldást egyes résztvevők „rehumanizálásként” említették, amely olyan tér kialakítását jelenti, ahol a résztvevőknek fel kell vállalniuk saját azonosságukat és nagyobb felelősséget kell viselniük. Ez megvalósulhat mind az online, mind a fizikai térben. Két projektet említettek a résztvevők példaként: az egyikben egy cikk alatt megjelenő szélsőséges kommenteket nyomtattak pólókra, majd abban fotózkodtak. Az erről született cikk már nem generált mocskolódo kommenteket. A másik projekt keretében pedig két szélsőséges kommentelőt vittek le a keleti aluljáróba a menekültek közé, hogy személyes benyomásokat szerezzenek, és előítéleteikkel szembesítsék őket.

Célcsoport

Több beszélgetésen felmerült a célcsoportok kérdése. Bár egyesek szerint nem szükséges célcsoportok meghatározása, és mindenkire „*lőni kell*” a projekt során, mások szerint a különböző célcsoportokat más-más eszközökkel és érvelési stratégiákkal kell elérni és meggyőzni.

Általános vélemény volt azonban, hogy az online térben folytatott viták esetén a kirekesztő közbeszéd és a szélsőséges kommentelő elleni sikeres fellépés érdekében a feladat nem a rasszista kommentelők és a trollok meggyőzése, hanem a passzív többség megszólítása, az olvasók meggyőzése és magunk mellé állítása. A szélsőséges kommentre történő reakció célja az alternatív vélemény felmutatása kell, hogy legyen, hogy ne tűnjön úgy, hogy csak a szélsőséges vélemény létezik, az az uralkodó, és az elfogadható.

A viselkedési szabályok kidolgozása és betartatása (moderálás) révén olyan virtuális terek hozhatók létre, amelyekben a résztvevők a megfelelő keretek között tényleg a témáról tudnak beszélgetni, vitatkozni. Egy példát említett egy résztvevő: a Jezsuiták barátai Facebook csoportjában kiírták, hogy törlik a szélsőséges kommenteket, aminek hatására azok további moderálás nélkül is megszűntek.

A trollok és a személyeskedő, szélsőséges vélemények kiiktatása érdekében a személyes közeg kialakításához hasonlóan egyes résztvevők szerint online térben kifejezetten jól működhetnek a személyes történetek, mint érvelési technikák.

Az online téren kívül is a középben állók jelentek meg fő célcsoportként. Azaz a kirekesztő beszéd visszaszorítása elsősorban nem a szélsőségesek meggyőzésével, hanem a „*csendes többség*” megszólításával és magunk mellé állításával érhető el. Egy résztvevő szerint „*nem a jéghegy csúcsával kell kezdeni, hanem természetesen bővülni*”: olyan témát, kezdeményezést indítani, ami szimpatikus az embereknek, amihez önként csatlakoznak, aztán ők majd húzzák be a többi. Olyanokra kell elsősorban koncentrálni, akik a mi értékeinket fontosnak tartják, és őket aktivitásra sarkallni.

A résztvevők kitértek arra is, hogy nem a politikai szereplőket kell a kommunikációval megcélózni, és szükség van szövetségkeresésre, partnerek magunk mellé állítására, akik támogatóként lépnek föl, hasonló célokkal és üzenetekkel.

Közbeszéd megújítása, elfogadás, előítéletmentesség terjesztése?

A beszélgetések során számos megoldási javaslat elhangzott. Ezek többnyire olyan axiómák, amelyek áthatották a beszélgetéseket, tehát

az egész kérdéskör lényegi részeit érintik. Az általános igazságok az alábbi nagyobb csoportokra oszthatóak.

Többség vs. kisebbség, közösség és szolidaritás

Az összes beszélgetést átható témaként jelent meg az értékközösség hiánya és az ebből fakadó szolidaritás hiánya. A beszélgetések résztvevői körében csaknem általános vélemény volt, hogy önmagában a kisebbségek, vagy a sérülékeny csoportok védelme ma nem olyan téma Magyarországon, amely széles tömegeket mozgatna meg. A többség nem érzi sajátjának a kisebbségek problémáját, és ezért szolidaritást sem érez a kisebbség problémái iránt. Ugyanakkor e csoportok kirekesztése más, kevésbé előítéletekkel övezett csoportok kirekesztéséhez hasonló logikát követ, ami lehetőséget teremt mind a szolidaritás stimulálására, mind olyan problémák reflektálására, amelyek általában nehezítik meg egy, a másik méltóságát jobban tiszteletben tartó közbeszéd kialakítását. Ám a hasonló helyzetből elvárható szolidaritás a résztvevők szerint korántsem magától értetődő. Egyrészt azért nem, mert van valódi konkurencia e csoportok között (pl. romák, nyugdíjasok), másrészt sokan nem szeretnek magukra egy kirekesztett kisebbséghez tartozóként gondolni.

Ezért többen azt javasolták, hogy olyan, az egyes kirekesztett csoportokon túlmutató, nagyobb kereteket lenne szükséges találni, amelyek e csoportok közül többet vonnak be, és a többség kérdésévé tehető. Az új értelmezési keretek megkonstruálása olyannyira lényeges, hogy többen arra hívták fel a figyelmet: „*amíg nincs meg a*

keret, amiben gondolkodni lehet, addig a nyelvet sem lehet kialakítani” – mondta egy író. Többen problémaként vetették fel, hogy a kirekesztés ellen fellépők „*rendre a kisebbségeket, a kicsit védik, és elfelejtik megmutatni, hogy ez többségi pozíció*” – fogalmazott egy politikai elemző. „*A szélsőségesek mindig a többség nevében beszélnek, a védekezés pedig mindig a kisebbség nevében történik. Meg kell változtatni a szempontokat: hogyan sérül a többség, ha egy kisebbséget bántanak?*” – mondja egy elemző. Egy kreatív szakember ezt úgy fogalmazta meg: „*A kritikus tömeg elérése a cél: a »büszke normalitás« megalkotása, amelyik állást foglal, véleményt mond, feláll a hatalommal szemben*”.

Az üzeneteknek a többségi érdek felől való megfogalmazása a legtöbb résztvevő szerint elengedhetetlen feltétel. Az érvelőnek úgy kell megfogalmazza mondandóját, hogy az érintse a többséget és az ő valóságukat, tehát a társadalom széles körében hullámokat verő problémaként ábrázolja azt.

A résztvevők egyike megjegyezte, hogy kisebbséghez tartozni alapvetően nem pozitív tény, és erre nehezen lehet közösséget építeni, de segíthet annak kommunikációja, hogy a többség kisebbségekből épül fel. Mások felvetették, hogy érdemes az erőszakmentességre építeni a többség teremtést, hiszen az erőszak támogatói mindig kisebbségben vannak. A hétköznapi agresszió,

gyűlölet, feszültségek elleni felszólalás és ezek kibeszélése segíthet az erőszakmentes tömeg megteremtésében. A toleráns, szolidáris attitűdöt a „magyar minőség” részévé kellene tenni, olyan egyszerű üzenetekkel, mint *„Haza ott van, hol jog is van”* – fogalmazott egy történész. Egy másik résztvevő úgy fogalmazott: *„közös tudások vannak, konszenzus van dolgokról, azok tágításával el lehet érni változást.”*

Többen jóval tágabb kereteket javasoltak: az egyik ilyen keret több résztvevő szerint egy gender-tudatosabb kommunikáció lehetne, amiből aztán kibonthatóak más kirekesztés-dinamikák, míg megint mások olyan kérdéseket javasoltak, mint az egészségügy helyzete, ami az általános

kiszolgáltatottságot tudná felszínre hozni. Több résztvevő a pozitív hangoltság mellett érvelve bizonyos alapeszmék vonzóvá tételét javasolta. Voltak, akik ilyenekből vezették le az alaplilemmát is: *„a másikban egymásik embert, vagy egy etnikumot látunk? Az intézmények máshol sokat dolgoznak azon, hogy az előbbi legyen. Itt nem.”* – fogalmazott egy pedagógus. Mások olyan alapeszmék mellett érveltek, mint pl. a *„gondoskodás”*. Az ilyen pozitív keretek aztán lehetővé teszi egyes kirekesztett csoportok pl. a roma nők megmutatkozását. Voltak, azonban, akik arra hívták fel a figyelmet, hogy a pozitív hangoltság emelkedett diskurzus *„felszínes önmegnyugtatóhoz is vezethet: mégis minden rendben van, ha ennyi a pozitív példa.”*

Kerülőutak

Több résztvevő *„kerülőutak”* végigjárását javasolta: olyan konstrukciók lebontását, amelyek nem közvetlen módon irányulnak a kirekesztő beszédre, vagy annak jellemző tartalmaira. Ilyen lehet

- a származási alapon értett magyarság dekonstrukciója, a *„magyar”* újradefiniálása: hányféle származásúak a híres magyarok az aradi 13-tól Petőfig. E stratégia során több résztvevő szerint nem is arra kellene koncentrálni, hogy ki mindenki volt magyar, hanem hogy miként működik a magyar-nem magyar különbségtétel: miként lehetett valaki emigrálásának pillanatában üldözött zsidó, hogy aztán híresen újra magyar legyen – fogalmazott egy médiakutató.
- Ugyanakkor kerülőút lehet az is, többes identitásaink megmutatásához ragaszkodnunk: miért ne lehetnék európai, attól, hogy magyar vagyok? Miért ne lehetnék patrióta, ha a multikulturalitásban is hiszek?

- több workshopon felmerült a kételkedés erősítésének igénye, és ennek szerepe a demokratikus kommunikációban.
- megint mások a demokratikus értékek és a közjó keretezését hangsúlyozták, pl. a nyugati demokráciák kapcsán: *„bármilyen propaganda is megy, látszik, hogy a fiatalok hová vágynak: sikeresnek azokat a nyugat-európai demokráciákat tekintik, ahol egyébként a társadalmi szolidaritás nagyobb érték.”* – mondta egy szociálpszichológus. Ennek, mint ellenpéldának a bemutatása több résztvevő szerint fontos elem lehet a kommunikációban.
- több résztvevő szerint egy ilyen kerülőutas kommunikációnak olyan nagy témákat kellene fókuszba állítania, mint az erőszakossá vált érintkezések és közbeszéd, vagy éppen az állam kudarcainak felmutatása. *„Az állam kudarcainak egyik eredménye, hogy ellenségeskedést szül például a hajléktalanokkal szemben is”* – fogalmazott egy miskolci újságíró.

Csendes többség

Többek szerint a fel nem szólaló, választási lehetőség nélkül maradt csendes többség az egyik legfontosabb célcsoport, illetve egyúttal egy megkonstruálható elem. A résztvevők szerint e csoport megszólítása az egyik fontos cél kellene, hogy legyen. E csoport tagjai alatt azokat az embereket értik, akik vagy apátiával, vagy félelemmel fordulnak a közbeszéd felé, és valószínűsíthetően választási alternatíva híján inkább csendben „figyelik” az eseményeket, mintsem, hogy hozzászóljanak. Az érvelések során tehát olyan technikákat kell alkalmazni, amelyek képesek egy, a csendes többség számára is elfogadható, alternatív álláspontot megfogalmazni. Kiemelten fontos a cselekvésre, belépésre ösztönzése e csoportnak. Volt olyan résztvevő, aki a csendes, passzív többséget jelölte meg elsődleges célcsoportnak, és nagyobb hasznot tulajdonított a csoport tagjainak meggyőzésének, mint a szélsőségesek érzékenyítésének.

E csoport eléréséhez egyes résztvevők szerint arra is szükség lehet, hogy a politikai beszéd keretét hátrahagyja az érvelő, és azon túl próbálja meg érvelni. Az egyik beszélgetésen elhangzott, hogy le kell válni a politikáról, ki kell kerülni annak csapdáiból, nem a politikai üzenetekre kell reagálni,

Beszédpozíciók, beszédstílusok

A workshopok többségén előkerült az a probléma, hogy a szélsőséges nézetekkel szembeállni próbálók sokszor hierarchikus, lenéző pozícióból szólítják meg a másik oldalt. Ez a tapasztalatok szerint nem vezet eredményre, sőt még távolabb helyezi egymástól a két felet. Amennyiben felülemelkedő, lenéző stílusban közelítjük meg a másik felet, akkor tovább erősödik bennük az elit

nem „*politizálni*” kell, nem politikai szereplőkre reagálni, hanem más szinten érvelni. Amennyiben ez sikerül, és az érvelő meg tudja szerezni a csendes és elérdektelenedett tömeg figyelmét, akkor nagyobb esély van a kritikus tömeg kialakítására és felszólalására.

Az emberek közönyössége mögött azonban sokszor nem támogatás van, hanem félelmek: mit csináljak, hogyan nem lesz nekem rosszabb; inkább nem szólok semmit, ha járművön zsidóznak, cigányoznak. Asszertív kommunikációval fel lehet oldani ezeket a szélsőségeket és kifejezni, hogy az illetőt zavarja a másik fél viselkedése, ezért megkéri, hogy ne mondjon ilyet hangosan. Az online térben ez úgy működhet, hogy előzetes érintkezési, közösségi szabályok kerülnek megfogalmazásra, ahogyan például a Jezsuiták barátai Facebook csoport tette és ennek eredményeképpen valóban csökkentek a gyűlölködő megjegyzések oldalukon. Egyik résztvevő szerint a gyakorlati példája ennek a csoportnak egy vidéki település Trianon emlékműve lehetne. Azoknak kell alternatívát kínálni tehát, akik csak „*kényszerből*” mennek a Trianon emlékhöz – közösség, alternatíva hiánya miatt. A középben állókkal kell foglalkozni.

iránti ellenérzet. Ez a probléma a jogvédők esetében jelent meg leginkább, az általuk használt nyelvezet sokakban ellenszenvet vált ki, és nehezen tudnak azzal azonosulni. Ezért javasolták a résztvevők, hogy azonos helyzetből, egyenlőnek tekintve kell a másik oldalhoz szólni. Azonban ez egyúttal vitát is kiváltott, és nem volt egyhangú válasz arra, hogy a hierarchikus vagy a másik felet szuverénnek

tekintő érvelési stílus a célravezetőbb-e. Azt viszont többen kiemelték, hogy a kioktatás, a hierarchikus pozícióból történő toleranciára érzékenyítés nem vezet eredményre.

A beszélgetéseken felmerült még annak kérdése is, hogy az online térben megszólalók elsősorban a „mi” és „ők” pozíciókat és beszédstílusokat alkalmazzák. Ennek oka, hogy az emberek szeretnek úgy fogalmazni, mintha többség lenne mögöttük, a többség nevében beszélnének, és

nem lennének egyedül véleményükkel. Ez a szélsőségesek egyik fontos érvelési taktikája is, amivel szemben az ellenérvelés mindig reaktív pozícióban, a kisebbség nevében történik. Ennek ellenstratégiájaként merült fel az érvelési pozíció megváltoztatása, az „én és te” beszédmódra történő váltás, azaz hogy az érvelők egyes szám első személyben beszéljenek, mindenki saját magáról, a saját véleményéről. A résztvevők szerint ez hitelesebbé teszi az álláspontot, és csökkenti a konfliktusokat, jobb megértést tesz lehetővé.

Cizellált probléma-megközelítés, viszonyrendszer átalakítása

A menekültkérdés kapcsán egyértelművé vált, hogy a kormány kommunikációs kampánya elérte célját azt illetően, hogy kettéoszsa a társadalmat. Két álláspont vált mérvadóvá, ami már nem csak a menekültügyre, hanem általánosságban is igaz. E szerint vagy utálattal, vagy elvakult szeretettel lehet megközelíteni a megosztó kérdéseket, kisebbségeket. Vannak azonban olyan közszereplők, akik még képesek a nemzeti és nemzetietlen pontok közötti árnyaltabb gondolkodásra is. Erre példaként említették a váci püspök levelét, amelyben a romák elfogadásáról ír. A levél, bár tartalmaz a résztvevők szerint megkérdőjelezhető kijelentéseket, de összességében árnyalt megközelítést alkalmaz.

Az árnyaltsághoz az is hozzátartozik, hogy az adott kérdéseknek nem csupán a negatív vagy pozitív oldala kerül bemutatásra. Akkor válik hitelessé az érvelés, ha a hétköznapi valóság is megjelenik, amelynek vannak negatív oldalai is. Pl. ha belátja az érvelő, hogy vannak negatív példák is roma ügyben. A kirekesztő érvelésre adott olyan válasz, amely nem reflektál az érvelő által érzékelt

problémákra, jelenségekre, tehát gyökeresen ellentmond az ő valóságának, kontraproduktív is lehet. Lényeges ugyanakkor, hogy a negatív esetek elismerése és kontextusba helyezése mellett meg kell jeleníteni a pozitív példákat is, azt az oldalt, amely a másik félhez nem feltétlenül jut el. Be kell mutatni az érvelés során, hogy nem csak egymást kizáró, egymással versengő nézetek létezhetnek, hanem lehetnek átfedések és eltérések, amelyek jól megférnek egymás mellett. Tudatosítani kell azt is, hogy nem szükséges minden egyes embertársunkat szeretni és segíteni, csupán meg kell próbálni civilizáltan együtt élni.

Mivel napjainkban mindenki erőteljes álláspontot szeretne képviselni, erőset akar mondani, ezért a kevésbé erőteljes, de árnyaltabb nézetek háttérbe szorulnak. Ennek egyik példája a nemzeti történelem kapcsán megfigyelhető közbeszéd. A 20. századi traumák kibeszélése helyett ma egymással ellentétes, egymást kölcsönösen kizáró magyarázatok versengenek egymással. Ezek helyett olyan közös nemzeti történetet kellene kialakítani, ahol nem gyűlölködő narratívák állnak egymással

szemben, hanem egymás mellett megférő, de különböző vélemények, amelyek mégis képesek egy

közös nemzeti keretet alkotni.

Pozitív példa, referenciaszemélyek

Annak érdekében, hogy hitelessé váljon a mondanivaló, szükség van olyan meglévő pozitív példák és személyek bemutatására, akik, és amelyek segítségével valóban alátámasztható egy-egy tévhit megdöntése. Ilyenkor azonban óvatosan kell megfogalmazni, hogy miért pozitív példa az illető, és kerülendő a „*dacára annak, hogy cigány*” kezdetű mondat. Többen tartották szükségesnek a hősök láthatóvá tételét, azonban nem volt teljes egyetértés

minden személyt illetően. A legtöbbet említett példaszemély Bogdán László, Cserdi polgármestere volt, akit azonban nem feltétlenül lehet pozitív példaként emlegetni. Bár volt olyan résztvevő, aki hősként hivatkozott rá, többen kiemelték, hogy tettei kétoldalúak, és inkább legitimálják a meglévő sztereotípiákat, mintsem segítenének azok lebontásában.

Referenciapontok, tekintélyek: az egyház és a pápa

A keresztény értékekre való hivatkozás egy sokak által támogatott érvelési módszernek bizonyult. A pápa, mint véleményvezér jelent meg a beszélgetések alatt. A pápa által képviselt értékek olyan hivatkozási

pontként szolgálhatnak, amelyekkel nagyobb esély van a szélsőséges nézeteket vallók, de amúgy a keresztény értékek mellett kiálló meggyőzésére az érvelés során.

Kioktatás, mint érvelési módszer

Felvetette több résztvevő, hogy a másik fél véleményének teljes elutasítása, a „*lehülyezés*”, nem feltétlenül sikeres stratégia. Sokkal célravezetőbb az ellenpélda bemutatása és megmagyarázása. Annak ellenére, hogy felháborítónak és hülyeségnek tartja az egyik fél a másik mondandóját, ahelyett, hogy lekezelően elutasítaná, nagyobb sikerrel járhat,

ha nem a véleményt, hanem a stílust kritizálja. Megbélyegzés helyett érdekesebb ilyenkor elmagyarázni, hogy amit mond az illető, az mit vált ki és milyen hatása lehet, mert különben a vita lehetősége elvész. A kioktatás helyett tehát inkább vitát kell generálni és határozott kijelentésekkel reagálni, amely bátorságot sugall.

Szimbólumok és hívószavak

Visszatérő kérdés volt, hogyan lehetne olyan szimbólumrendszert felépíteni, amely képes ellensúlyozni a Jobbik és a kormány által létrehozottat. Bár konkrét javaslatok erre vonatkozóan nem hangzottak el, de többször felmerült, hogy a magyarság tartalmát

kellene pozitív tartalommal megtölteni, illetve dekonstruálni a szélsőjobb által kreált mítoszokat. Amennyiben ez sikerülne, akkor egy olyan közösségi élményt lehetne nyújtani, amelyhez szívesebben csatlakoznak az egyének, és akár a sokszor emlegetett csendes többség is

megszólíthatóvá válna, ha valamilyen pozitív hozadéka lenne ennek a közösségnek. Ilyen pozitív szimbólumként említik Szent István mondatát az egynyelvű állam gyengeségéről, illetve Magyarország soknemzetiségű voltát. Ez a fajta szimbólumteremtés egyúttal abban is segíthet, hogy a meglévő frusztrált hangulat és feszültség helyett pozitív értékek kerüljenek az előtérbe, amihez mindenki szívesebben csatlakozik.

Az online téren kívüli technikák, eszközök

Sok résztvevő szerint a szélsőséges beszéd visszaszorítását nem lehet kizárólag az online térben elérni. Sokak szerint a fő feladat a társadalmi hálózatok, kapcsolatok újjáépítése, a cél- és mintaadás, a személyes motiváció kialakítása. A

Közösségépítés és elköteleződés, aktivitás bevonása

Több csoportban vált központi témává az a gondolat, hogy olyan világban élünk, ahol minden korábbinál nagyobb mértékben merül fel az identitás kérdése. Ez van sokak szerint fenyegetve, és ezt a fenyegetést felhasználva olyan sikeresek a kirekesztő stratégiák is. Több résztvevő szerint nincs is más lehetőség, mint erős identitást adó kis csoportok felépítése, majd összekapcsolása révén érni el változást. *„Ha nincs pozitív identitáskép és arra támaszkodó mozgalom, addig ebben a*

Bevonás és cselekvésre ösztönzés

Az elköteleződés egyik legerősebb formája a cselekvés, és több beszélgetésen konszenzus keletkezett az ügyben, hogy azok a sikeres bevonási formák, amelyek valós aktivitást stimulálnak, és lehetővé teszik, hogy tevékeny cselekvőként köteleződhessenek el a támogatók. Volt olyan

Emellett ki kellene találni olyan kohéziót teremtő, pozitív kifejezéseket, amelyekkel a szélsőjobbos hívószavakat lehet ellensúlyozni (pl. cigánybűnözés, holokamu ellen). Tudatosan kell ezeket létrehozni, ahogy a szélsőjobb is tudatosan hozta ezeket létre. Nem valami elleni, „*anti*” (pl.: anti-rasszista), hanem valami melletti, „*pro*” identitásokra van szükség.

szolidaritás felületeinek stimulálásával azok is átélhetik, hogy segítséget kaphatnak, akik a többségi társadalomhoz tartoznak. Ennek kapcsán hangzott el, hogy lokális szinten, közösségekben is változásra, programokra van szükség.

témában csak a pofonok jönnek” – fogalmazott egy aktivista. Több résztvevő véleményét foglalta össze egy másik civil-aktivista, aki úgy fogalmazott: *„személytelensége miatt kizárólag a technicizált kommunikáció gyenge eszköz. Közösségeket kell építeni.”* Ugyanakkor ilyen identitáscövekek lerakása nagy és hosszadalmas munkát igényel: *„az elmúlt időszakban, mindenkinek, akinek sikerült, fél, vagy egy évtizedes befektetést tett ezügyben”* – fogalmazott egy politológus.

résztvevő, aki egyenesen hatékonytalannak látta a rasszista szövegek cáfolatát: *„problémák szétszálazása nem fog működni, hanem a cselekvésnek kell közös többszöröst találni”* – mondta egy politikai aktivista. Mások a *„kétkezi élmény”* szerepét hangsúlyozták az elköteleződésben.

Alacsony belépési küszöböt igénylő aktivitások, mint az elköteleződés lépcsői

Ahhoz, hogy minél több ember kapja meg a „kétkezi élményt”, a résztvevők szerint egy fontos dogmát is érdemes megvizsgálni: a „nagy elköteleződés és erős stílus” értékét, amit a politikai kommunikációtól a civilig sokan osztanak. A nagy elköteleződés és az erős stílus sokak számára frusztráló, vagy elidegenítő, ezzel szemben érdemes lehet olyan modelleket keresni, ahol kis befektetéssel is csatlakozhatnak a támogatók (akik

később lehet, hogy nagyobb elköteleződésre is kaphatók lesznek). Akik csak a tüntetést, mint eszközt értékelik, eleve lemondanak azokról, akik az ellenállás más formáira még nyitottak lennének. Az elköteleződés az identitás megerősítése mellett kapcsolatokat, biztonságot és sikerélményt is nyújt: „nem kell mindennapos visszajelzés arról, hogy milyen jó vagyok, de időnként szükséges.” – mondta egy közösségszervező.

Pozitív szerepminták felmutatása és megerősítése

A másik feltétel, hogy „valakinek el kell indulnia”: több résztvevő utalt a „hallgató-tömeg-dinamikákra” – amikor egy baleset során valakinek el kell kezdenie cselekedni ahhoz, hogy a többiek is aktivizálódjanak. Egyik résztvevőnk a környezetvédelemből hozott példát: lehet hosszan magyarázni a szelektív hulladékgyűjtés előnyeit, de kevés annál erősebb érv van, mint hogy „a szomszédod már elkezdte”. Ez a feltétel hozzájárulhat egy másik „jogvédős dogma” átgondolásához: biztos-e, hogy minden esetben a menekültek, romák, melegek helyzetébe kell képzelgetnünk a közönséget? Nem lehet-e,

hogy könnyebb azonosulni azokkal, akik jobban hasonlítanak hozzánk: a menekülttel együtt élő többségi partnerre, a segítővel – ahogyan ezt a magyar bulvármédia-bemutatók jól mutatták a nyári menekülthullám során, a roma gyereket örökbefogadó nem roma szülőkkel. Az elköteleződés bemutatása ez a problémák helyett ráadásul „emelkedettebb társadalmi diskurzust is tud teremteni” – ahogyan egy kulturális antropológus fogalmazott. A pozitív hangolás pedig több embert tud mozgósítani.

Lokális identitások

Több beszélgetésen felmerült a lokális identitások felértékelődése. A helyi közvélekedés megfordítása, alakítása többek szerint kiemelt terep. (Nem véletlen, hogy a Jobbik egyik kommunikációs stratégiája az erős internetes közösségteremtés mellett a helyi közösségszervezés, amelynek két fő eszköze az erős helyi jelenlét, valamint az ingyenes, nem egyszer fénymásolt helyi médiumok létrehozása volt, amely tematizálni tudta a helyi közbeszédet.) Egyrészt éppen azért, mert a lokális közbeszédben a legnagyobb az esélye a másféle

véleményekkel való találkozásnak: helyben nem ideológiai törésvonalak mentén érintkezünk. Másrészt azonban vannak példái a befogadó lokális identitásoknak is: a pécsi workshopon többek véleményét fogalmazta meg egy egyetemi tanár, amikor azt mondta: „Pécs büszke rá, hogy soknemzetiségű, befogadó város. Erre lehetne építeni. Ez hatékonyabb, mint úgy gondolni magunkra, mint kirekesztő nemzet.” A helyi véleményvezérek megtalálását, megerősítését javasolta több résztvevő.

Személyes feszültségek kicsatornázása, feldolgozása

A gyűlöletbeszéd elleni fellépés kulcsának tűnik a megértés előmozdítása, a saját belső feszültségek kicsatornázása, feloldása, a velük való szembenézés. Az egyik résztvevő személyes példáját említette, amikor idegenrendészeti szálláson érzékenyítési

tréninget tartott öröknek, és bár nehéz volt bizalmat teremteni, kiengedni a feszültséget, de ez volt a kulcs a konstruktív és eredményes közös munkához.

Oktatás

Fontos, többször visszatérő megállapítás volt a résztvevők körében annak nehézsége, hogy a közbeszéd megújítása egy hosszú, generációkon átívelő folyamatként valósítható csak meg. Ennek több okát is megnevezték, de legtöbbször az oktatás teljes átalakulását látják kulcsterületként. Tehát amennyiben sikerülne egy olyan oktatási rendszert

létrehozni, ahol lehetőség nyílik az esetleges szélsőséges nézetek kibeszélésére és megfelelő átértékelésére, akkor kialakulhatna egy elfogadóbb, kevésbé kirekesztő generáció. Azonban jelen körülmények között erre nem nyílik lehetőség, ezért a rendelkezésre álló eszközökkel kell változást elérni, ha nem is az egész társadalom szintjén.

Kontraproduktív kifejezések/érvelések

Bár a beszélgetések során nem volt cél konkrét javaslatok megfogalmazása és stratégia kialakítása, mégis sok olyan javaslat hangzott el, amely a már kipróbált, de eredményhez nem vezető tapasztalatokra épít.

Az alábbiakban olyan ötletek és intelmek kerülnek felsorolásra, amelyek alkalmazása inkább kerülendő.

- Bélyegek használata, „lehülyezés”, lenézés és hierarchikus pozícióból való érvelés: ezek elvágják a vita lehetőségét, és eltávolítja egymástól a két oldalt.
- A másik oldal identitásának megsértése, legyen az akár a többségi oldal, nem eredményes. Például a „magyarok is

megeőszakolják saját lányukat”, nem egy olyan stratégia, amellyel sikeresen meg lehet győzni az embereket arról, hogy nem csak a cigányok bűnöznek.

- A rasszista és toleráns fogalmak használata szélesebb körökben nem bír olyan erős tartalommal, hogy meggyőző ereje legyen. Sokkal inkább érdemes magyarsággal összeköthető, pozitív értékeket alkalmazni.
- A rasszista, mélymagyar kommentek kifigurázása inkább olaj a tűzre.
- A jogvédő, megmondó, elváró szerep negatív érzéseket kelt sokakban. Egyszerűbb nyelvezet, átlag állampolgárhoz közelebb lévő értékek mentén kell kommunikálni.
- Az ellenvélemény ne elit és hatalmi pozícióból hangozzon el.

Érvelési stratégiák

Mindezek alapján néhány érvelési stratégia is kirajzolódott a beszélgetések során. Ezek a leírások

Jogi-racionális érvelés

Az érvelés elnevezése ellenére inkább racionális érvekre, mintsem jogi-dogmatikai vitákra támaszkodik. Már azért sem helyezi a hangsúlyt a jogi érvelésre, mert a jogvédők tapasztalatából kiindulva a közbeszéd nem receptív az általuk alkalmazott kommunikációra. Akkor tud igazán eredményesen működni, ha a racionalitás mellé érzelmi fonal is bevonódik.

Azonban az is fontos, hogy az érvelő a higgadt hangoltság erejére támaszkodjon és így az indulati töltés lecseng magától.

Az érvelés során segítség lehet a képek és videó anyagok alkalmazása (pl.: piramisos kép, amely az oktatás és kemény munka általi feljebb jutást állítja szembe a könnyebb úttal. Két oldala van, az egyik egy pénzzel kövezett lépcső, a másik oldal pedig a hegymászás.).

Ezen érvelési technika során lehet alkalmazni a történelmi párhuzamok és kultúra idézését. Fel lehet használni a tévhiteket cáfoló oldalakat (pl. tenyleg.com), és bemutatni, hogy amit a történelemtől és egyes eseményekről gondolnak, az nem feltétlenül igaz, ezzel erősítve kétségeiket (pl.: Ki verte szét a belvárost, huligánok vagy a migránsok?; cigánybűnözéssel szembeállítani a trafikgyilkosságokat).

alján a következő csoportokba sorolhatók.

Hatékony eszközként említették a résztvevők, hogy az érvelő „*forghassa bele a másik oldalt a saját véleményébe*”, vigye tovább a gondolatmenetét a legszélsőségesebb, vállalhatatlan pontok, és ezzel hőkentse meg őket (trollok és gyűlölködők kihangsúlyozása). A javaslat lényegében a trollokat/gyűlölködőket és a menekülteket kapcsán tudatosítani lehetne, hogy mindenképpen jönni fognak, és feltenni a kérdést, hogy vajon akkor az-e a megoldás, hogy lelövi a menekülteket.

Szükséges annak bemutatása, hogy különbözőek az emberek, és minden csoportban vannak jók és rosszak. Ugyanakkor azt is el kell magyarázni, hogy mitől lesz valaki/valami jó vagy rossz. Például a hatalmi túlkapások kapcsán be lehet mutatni a rendőri akciókat, amikor irreálisan nagy bírságokat szabnak ki vidéki cigányoknak úton való gyaloglásért, és e mellett be lehet mutatni ennek az ellenkezőjét, a „*pozitív*” túlkapásokat, pl. a rendőrök menekült ügyben tanúsított emberiességét.

További példaként merült fel a demográfiai trendek, mint racionális érvek forrása: előregedő társadalom érv lehet a befogadásra, mivel a munkaerőre szükség van. Hasonló érvelési forrás lehet Ferge Zsuzsa civilizációs kötelességre való hivatkozása a mélyszegénység, hajléktalanok esetében.

Pozitív érzelmi alapú, megerősítő érvelés

Talán ez az érvelési stratégia kapta a legtöbb támogatottságot a beszélgetés során, hiszen a pozitív példák bemutatásával lehet sokakat meggyőzni. A résztvevők szerint a pozitív hangvétel, egy mosoly mindent megold, és rá kell mosolyogni az online térben is a másokra. Személyes tapasztalatok, élmények, történelmi példák felidézésével kapcsolódási pontok teremődnek, amelyeken keresztül könnyebben tudnak a bizonytalanok csatlakozni egy-egy állásponthoz (pl.: fordított segítségnyújtás, amikor cigányok segítenek nem cigányoknak; vegyes házasságok). Ugyanakkor az egyéni példák visszasák is lehetnek, mert a rendszerszintű problémákra nem reflektálnak. Tehát fontos, hogy egy pozitív példa megemlítése során tágabb kontextus is be legyen mutatva, amely nem feltétlenül pozitív.

Az érzelmi alapú stratégiánál kulcselem a másik oldal bevonása, megerősítése és szolidaritás kifejezése, annak érdekében, hogy átéljék, számíthatnak másokra, kaphatnak segítséget, nincsenek egyedül. Az érveléshez felhasználhatóak a már korábban említett történelmi példák a magyar befogadás hagyományairól (pl.: István király intelmei, keresztény értékek és Ferenc pápa beszédei). A keresztény értékekkel könnyű azonosulni és erre hivatkozva meg lehet fordítani egy-egy álláspontot.

Említésre került a szimbólumrendszerek ellensúlyozása, ezen belül a résztvevők szerint a magyarság kellene minél pozitívabb értékekkel megtölteni és pozitív arcokkal felruházni.

Érzelmekre hathat, ha az egyébként tömegként kezelt menekülteket például perszonalizálják, arcokat kötnek hozzájuk. Ennek egy módja, a

már megvalósított index.hu-s ötlet, amely során szélsőséges online kommentelőket szembesítettek menekültek személyes történetével élőben. Amint arca van a tömegnek, a radikális oldal is visszafogottabbá válik, mert a személyes példák átélhetőbbé teszik a kérdést.

Bár nem pozitív, de érzelmi alapú az a módszer is, ha pozícióáthelyezést alkalmaz az érvelő, például felteszi a kérdést, hogy mit szólna az illető, ha az osztrák bevásárlóközpontban azt mondanák rá, hogy tolvaj magyar.

Ilyen érzelmekre ható taktika lehet még a „*máshonnan indultam, de most változtam, mert megértettem/megéreztem/...*” pozíció ereje, mert ez hitelesíti az álláspontot. Azonban a résztvevők szerint az empátia alapú érvelést (pl. „*én is lehetnék menekült*”) korántsem biztos, hogy megfelelően fogná fel a meggyőzendő célcsoport.

Az érzelmi érvelés során nem feltétlenül csak pozitív megközelítést lehet alkalmazni. A résztvevők szerint a félelem a legerősebb, ami érzelmileg befolyásolja az álláspontot.

Rá lehet világítani arra a párhuzamra, hogy a határon túli magyarokkal ugyanaz történik, mint Magyarországon a cigányokkal vagy a kivándorolt magyarokkal nyugaton. Ki kell tehát emelni, hogy bárki bármikor a gyűlölet célkeresztjébe kerülhet, és ezért többséghez tartozás nagyon fontos, motiváló érzés lehet.

E stratégia alkalmazói tehát inkább szeretettel, megértéssel közelednek a vitapartner felé, és arra törekszenek, hogy megmutassák a kérdés másik oldalát, nem pedig kirekesztésre.

Humor, nevetségessé tevés, kicikizés

A humor alkalmazása kapcsán eltérő nézetek és vélemények hangzottak el. Alapvetően a résztvevők egyetértettek abban, hogy humor segítségével sikeresen rá lehet mutatni például a rasszizmus ellentmondásaira, inkonzisztenciájára, azonban a nevetségessé tétel nem feltétlenül segít a szélsőségesek érzékenyítésében. Például nemzeti szimbólumot nem szabad megbélyegezni és a kicikizés stigmatizál, elválaszt, kirekeszt, csak a saját tábor erősítésére alkalmas. Továbbá a résztvevők

szerint az irónia is korlátolt eszköz, az igazán elvakult szélsőjobbaldalt nem érinti meg.

Összességében a humor lehetősége limitált. Akkor működik a humoros megközelítés, ha egy szubkultúra érti; kell közös kód az értelmezéshez. Olyan humor, olyan kód kell, ami széles réteget elér, sokan tudják dekódolni, értik, tehát itt is érvényesül, hogy nem felülről, hierarchikus pozícióból kell a humoros érvelést alkalmazni.

A tesztelői profilstratégiákban átgondolandó/ kifejtendő elemek

Az alábbi érvelési technikákat érdemes különösen végiggondolni az egyes tesztelői profilok kidolgozásánál, és szövegepaneleket, érveket kidolgozni hozzájuk az adott profil jellemzőinek megfelelően.

- Csendes többség megszólításának, bevonásának módja - pl. erőszakmentesség, pozitív szimbólumok, nemzeti értékek révén
- Hétköznapi valóság elismerése, negatív tapasztalatok el nem tagadása és kezelése
- Közös nemzeti történet, mint érv, nem egymást kizáró, egymást legyőzni kívánó narratívák
- Pozitív példák, személyek, referencia pontok keresése

- Egyenlő vagy hierarchikus pozíció hatékonyságának átgondolása
- Megbélyegzés, lehülyezés helyett nem a vélemény, hanem a stílus diszkriminálása
- Szélsőjobbos hívószavakat ellensúlyozó "soundbyte"-ok kitalálása
- Asszertív mondások: "engem zavar", "rám így és így hat"
- Másik oldal identitása megsértésének kerülése
- Trollok és gyűlölködők „kihangosítása”, az érvelésük végig vitele az extrémig
- "Pozitív" túlkapasok bemutatása

A tesztelés tanulságai

Tanulmányunk ezen fejezetében a kutatással kapcsolatos legfontosabb elméleti alapvetéseket ismertetjük.

A számítógép által közvetített kommunikáció sajátosságai

A számítógép által közvetített kommunikáció (CMC¹) megjelenésével és elterjedésével gyökeresen átalakult az emberek közötti kommunikáció. A terjedést több tényező befolyásolta, amelyek közül a legfontosabbak az internet penetráció növekedése, a megnövekedett sávszélesség, a CMC különböző formáinak megjelenése, valamint a különböző okoseszközök elterjedése voltak.

Az internetes kommunikációban megkülönböztetünk valós idejű (szinkron) és időben késleltetett (aszinkron) típusokat. Esetünkben az utóbbiról beszélhetünk, aminek fontos pszichológiai következményei vannak: *„egyrészt az egész kommunikációs helyzet jobban tervezhető, jobban kontrollálható; a társas szorongást csökkenti, hogy nincs kényszer az azonnali válaszadásra, a személy át tudja gondolni a reakcióját, ezáltal én bemutatása is tudatosabbá válik, másrészt nem is kell tartani a másik azonnali reakciójától.”*² Fontos jellemzője még az ilyen kommunikációnak, hogy az érzelmek kifejezése nehézségekbe ütközik, a nem-verbális kommunikációra szinte nincsen lehetőség. Ebből következik, hogy itt könnyen előfordulhat a másik viselkedésének, intencióinak félreértelmezése.³

Az offline és online kommunikáció jelentős mértékben eltér egymástól. Az első legfontosabb különbség az anonimitás mértéke, amelyet azonban nem dichotómiaként, hanem egy, a teljes anonimitástól a személyes, face-to-face kapcsolatokig tartó kontinuumként kell elképzelni. Az általunk tesztelt kommentarénak ebben a tekintetben az egyik végletéhez tartoznak, ahol a résztvevők teljes anonimitásban fejtetik ki véleményüket.

Az anonimitás mértéke bizonyíthatóan jelentősen befolyásolja a kommentelők összetételét és a kommentelés milyenségét. Számos kutatás bizonyította, hogy anonimitás esetén sokkal nagyobb eséllyel jelennek meg normaszegő viselkedésmódok, verbális agresszió. Anonimitás esetén a kommentelők nagyobb eséllyel használnak sértő szavakat. Az ilyen kommunikációs helyzetben csökken az önkontroll, nő a gátlástalanság, és a könnyebb félreértések szintén növelhetik az agressziót. Érdekes azonban az a megfigyelés is, hogy az ilyen szavakat, kifejezéseket tartalmazó kommentek általában nagyobb számban kapnak mind pozitív, mind negatív szavazatokat. Ez nagy valószínűséggel annak köszönhető, hogy ezek a

1 A computer mediated communication rövidítése. Tanulmányunkban mi is alkalmazzuk ezt a széles körben, a magyar szakirodalomban is elterjedt rövidítést.

2 Ujhelyi Adrienn és Kende Anna. 2014. *„Internet és pszichológia. Szerkesztői bevezető.”* Alkalmazott pszichológia. 67, 7. http://ap.elte.hu/wp-content/uploads/2014/05/APA_2014_1_VEGLEGES.pdf (Utolsó elérés: 2016.04.10.)

3 Ibid. 5–14.

kommentek nagyobb figyelmet kapnak.⁴

Az anonimitás kedvez a trollok megjelenésének is. „*A troll egy olyan CMC felhasználó, aki egy virtuális személyiséget hoz létre, mellyel látszólag őszintén szeretne a kérdéses csoport tagjává válni, már tagként tevékenységei közé tartozik, hogy őszintének látszó megnyilvánulásokat tegyen vagy közvetítsen, miközben valódi szándéka hogy zavart és/vagy konfliktust okozzon vagy súlyosbítson saját szórakoztatása érdekében.*”⁵ A trollok kutatása során kiderült, hogy az átlagosnál gyakoribb internet-használat jellemzi őket, személyiség-profiljukban pedig sokszor erősen jelen van a szadizmus.⁶ A trollok azonosítása azonban nem egyszerű egy kommentfolyamban, szinte csak akkor lehetséges, ha az offline térben is van alkalom kapcsolatba lépni vele.

Az anonimitásnak azonban lehet pozitív hatása is. Egyrészt ilyenkor többen kapcsolódnak be a kommunikációba, olyan beszélgetésekben is részt

vesznek, amibe azonosíthatóságuk esetén nem „szállnának be”, így az anonimitás elősegítheti, hogy egyébként egymással kevésbé kommunikálók is „szóba elegyedjenek”. Az anonimitás eredményezheti azt is, hogy a kommentelő jobban kitarulkozik.⁷

Az egyéniségvesztés társadalmi identitás modellje (Social Identity Model of Deindividuation Effects, SIDE model) szerint az anonimitás deperszonalizációhoz vezet. A modell a társas identitás és a társas kategorizáció elméleteit felhasználva kimondja, hogy ebben a deperszonalizált állapotban az emberek elveszítik egyéniségük érzését, így személyes identitásuk helyett inkább társas identitásuk válik hangsúlyossá. „*A társadalmi identitás az önkategorizáció társas szintjét teszi hangsúlyossá, ami az adott csoporttal való azonosulást segíti, vagyis a csoportnormák szerepe megnő.*”⁸

Az internetes kommentelés

Az internetes kommentelés nagyon sokban különbözik az face-to-face megbeszélésektől. Az egyik legfontosabb különbség, hogy ezek a viták, megbeszélések gyorsan otthagyhatók. Sokszor előfordul – és ezt mi is tapasztaltuk –, hogy egy

kommentarénában valaki csak egy-egy komment erejéig van jelen. A kommentelés éppen ezért sokszor nagyon rövid ideig tart.

A kommentarénákban való és a Facebook-os

4 Daegon Cho and Alessandro Acquisti. 2013. “*The More Social Cues, the Less Trolling? An Empirical Study of Online Commenting Behavior*” (manuscript) <http://repository.cmu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1338&context=heinzworks> (Utolsó elérés: 2016.04.10.), valamint Ujhelyi és Kende. 2014.

5 “*A troller is a CMC user who constructs the identity of sincerely wishing to be part of the group in question, including professing, or conveying pseudo-sincere intentions, but whose real intention(s) is/are to cause disruption and/or to trigger or exacerbate conflict for the purposes of their own amusement.*” Claire Hardaker (2010) “*Trolling in asynchronous computer-mediated communication: From user discussions to academic definitions.*” *Journal of Politeness Research*. 6 (2), 215-242.

6 Erin E. Buckels, Paul D. Trapnell, and Delroy L. Paulhus. 2014. “*Troll just want to have fun.*” *Personality and Individual Differences*. 17 (1), 97–102.

7 Nicholas Diakopoulos and Mor Naaman. 2011. “*Towards quality discourse in online news comments.*” *Proceedings of the ACM 2011 conference on Computer supported cooperative work*, 133 142. *Personality and Individual Differences*. 17 (1), 97–102.

8 Ujhelyi Adrienn és Kende Anna. 2014. 8.

kommentelés között szintén nagy különbség van. Az egyik, hogy, mivel a Facebook-on a résztvevők folyamatosan értesítést kapnak, ha újabb komment érkezik, nagyobb valószínűséggel maradnak aktívak. A másik fontos különbség, hogy a Facebook-on a kommentelők között sokkal nagyobb valószínűséggel vannak jelen barátaik,

ismerőseik. Ez akár úgy is létrejöhet, hogy a kommentelők „*segítségül hívják*” őket. Ennek azonban többféle hatása is lehet. Egyrészt ezektől a személyektől támogatást kaphatnak, azonban azt is előidézheti, hogy véleményükkel igazodni próbálnak a barátaikéhoz, ismerőseikéhez.⁹

Moderálás

A kommentarénák elterjedésével együtt széleskörűvé vált ezek moderálása. Erre többféle módszert alkalmaznak. Az első esetében azokat a hozzászólásokat moderálják, amelyek káromkodást, csúnya szavakat tartalmaznak. Ez nem mindig célravezető, mert bizonyos érzékeny témákban, amilyen például a vallás, politikai nézetek, akkor is lehet valami durva, támadó, ha nem tartalmaz ilyen szavakat.

A másik módszer (crowdsourcing) esetében a kommentelők egy részének véleménye a döntő, például negatív és pozitív szavazatok formájában. Számos előnye (olcsó, automatizálható) mellett komoly kritikák is érték ezt a moderálási formát, mivel kutatók azt találták, hogy a csúnya szavakat, káromkodást tartalmazó kommentek sokszor sok pozitív szavazatot, like-ot kaptak. Ez a módszer tehát leginkább egy tényleges „*emberi*” munkaerő bevonásával hozhat csak megfelelő eredményt.¹⁰

A moderálás egy formájának tekinthető az is, amikor a kommentelőnek egyértelműen azonosítania kell magát, hiszen kutatások bizonyították, hogy az anonimitás kedvez az offenzív, káromkodást is tartalmazó kommentelésnek, vagyis az anonimitás csökkentésétől ezek csökkenését is várni lehet.¹¹ Az anonimitás csökkentését leggyakrabban úgy oldják meg az oldalak, hogy a kommentelést valamilyen közösségi médiaprofilhoz, Magyarországon Facebook profilhoz, kötik.

A moderálás, különösen a kommentelés teljes leállítása komolyan felveti a szabad véleménynyilvánításhoz való jog korlátozásának kérdését.¹² Ezen kívül a különböző oldalak iránti bizalom megrendüléséhez is vezethet.

9 Mehwish Nasim, Muhammad U. Ilyas, Aimal Rextin, and Nazish Nasim. 2013. “On commenting behavior of Facebook users.” Proceedings of the 24th ACM Conference on Hypertext and Social Media, 179-183.

10 Daegon Cho and Alessandro Acquisti. 2013.

11 Daegon Cho and Alessandro Acquisti. 2013.

12 Nicholas Diakopoulos and Mor Naaman. 2011.

Érvelői profilok

A csoportos beszélgetések alapján az érvelői profilok kialakításánál két dimenziót gyúrtunk egybe. Az egyik dimenzió arra vonatkozott, hogy a profil racionális vagy emocionális érvelést alkalmaz-e, míg a másik arra, hogy érvelésében az

állítások vagy inkább a kérdések, visszakérdezések dominálnak. A két dimenzió által kifizített térben így négyfajta érvelői profil kialakítására került sor, amelyeket a következőkben jellemzünk.

Értelmi offenzív/állító

Ez a profil érvekre, adatokra, visszakérhető, alátámasztható számokra épít, rávilágít az ellenoldali álláspontok logikai vagy ténybeli hibáira, kijavítja azokat. Nem reagál személyeskedésre (vagy csak annyiban, hogy leírja, hogy a személyeskedésre nem reagál), de minden apró hibára lecsap, cáfol,

lehetőleg linkekkel, adatokkal megtámogatva az érvelését. A cél az, hogy a vitapartnernek elfogyjanak az érvei, ismétlje magát (amire a tesztelő reakciója mindössze annyi, hogy ezt már megbeszeltük), valami nagyon érzelmdús reakciót adjon („csak!”), vagy egyszerűen elhallgasson, abbahagyja a kommentelést.

Értelmi visszakérdező/szarkasztikus

A profil jellemzője az intellektuális és intellektualizáló érvelés reakcióképpen a szélsőséges érvelés elhangzott elemeire és a csendes vagy kétkedő többség meggyőzésére. A profil intellektuális/racionális, amennyiben lineáris, racionális érveléssel, adatokkal, tényekkel operál. Intellektualizáló, amennyiben szándékoltnan egy „okoskodó” pozícióból beszél, és az ellenfelet megpróbálja anti-intellektuális pozícióba szorítani. Reaktív, a másik által felhozott tartalomra reflektál. Érvelését adatokkal, számokkal, tényekkel,

kutatási eredményekkel támasztja alá. Jellemzően szembeállítja a tudást/racionális gondolkodást a babonával, előítélettel, összeesküvés elmélettel, ostobasággal. A személyt nem bélyegzi meg, de a gondolatait megbélyegezheti. A „babona”, „előítélet”, „összeesküvés-elmélet” szavak stigmatizáló erejére épít. (Ál)szókratészi kérdéseket alkalmaz, melyek arra hivatottak, hogy rávezessék a másik felet a megoldásra, tehát valójában a másik érveinek a tarthatatlanságára mutatnak rá.

Érzelmi offenzív/állító

A profil a többi profiáll szemben elsősorban a saját érzésekkel, tapasztalatokkal, meggyőződéssel próbál hatást gyakorolni. Bár értelemszerűen elképzelhetetlenek teljesen tiszta profilok, most, a kísérlet érdekében igyekszik kerülni a racionális érveket, és a kérdésekkel terelést. Érvelésében

személyes példákat említ, és igyekszik pozitív szerepmintát felmutatni. Olyan alapértékekre hivatkozik, amiket nehéz kikezdeni.

Az elsőrendű cél mindkét érzelmi profiáll a velünk együttérzők, egyetértők megszólaltatása,

ha mód van rá, józan többség teremtése az adott kommentarében. A vita a kételkedők, vívódók megnyeréséért megy, az ő finom elterelésük fontosabb, mint a szélsőségesek meggyőzése. A

trolloknál maximum a lemez megakasztása lehet cél, ennél a profilnál elsősorban a nyílt színvallással, alapértékekre hivatkozással.

Érzelmi visszakérdező/szarkasztikus

Az érzelmi visszakérdező profil a racionális érveléssel szemben az érzésekre apellál, azokra kíván hatni, azon keresztül meggyőzni, illetve kételkedést kelteni. Eszköze nem a logikai érvelés, hanem a saját érzéseken, tapasztalatokon, meggyőződéseken, pozitív példákon, szerepmintákon, alapértékeken,

szereplőkön és tekintélyeken keresztüli érvelés. A profil érdekessége, hogy kizárólag kérdésekkel és iróniával operál. Nem kijelentő, hanem visszakérdező, nem proaktív, hanem reaktív típusú eszközöket használ.

Érvelési alapelvek

A csoportos megbeszélések alapján kialakítottunk általános érvelési alapelveket. A következőkben ezeket ismertetjük.

- Vitába kell bocsátkozni a szélsőséges, kirekesztő, gyűlölködő véleményeket képviselőkkel
- A szélsőséges kommentre történő reakció célja az alternatív vélemény felmutatása, hogy ne tűnjön úgy, hogy csak a szélsőséges vélemény létezik, az az uralkodó, és hogy az elfogadható lenne
- Cél nem a rasszista kommentelők és a trollok meggyőzése, hanem a kételkedők és a középben állók (passzív többség?) meggyőzése, a támogatók aktivizálása
- Érvelés egyes szám első személyben, de a többségi álláspontot képviselve (többség nevében beszélve, többségre hivatkozva, megőrizve az E/1 személyesség hitelét)

- Kiemelt jelentőségű a közösségépítés és aktivitás bemutatása, a bevonás és cselekvésre ösztönzés, valamint az alacsony belépési küszöb hangsúlyozása
- Cél a pozitív szerepminta nyújtása (én csinálom, a szomszédod már elkezdte)

Az érvelés során kerültük az alábbiakat:

- Másik oldal identitásának megsértése
- Nemzeti szimbólumok megsértése, kifigurázása
- Megmondó, elváró szerep
- Lekezelő, hierarchikus, elit és hatalmi pozícióból történő érvelés
- Kirekesztők megbélyegzése (pl. lenácizás, lerasszistázás) és megszégyenítése
- „*Erkölcscsosz komorság*” a diskurzusban

A tesztelés módszertana

Kutatásunk egyik legfontosabb alapvetése volt, hogy módszertanilag magas színvonalú munkát

végezzünk. A kutatás módszertanának kialakítására éppen ezért sok időt szántunk, és az ezzel

kapcsolatos döntéseket a lehetőségek számbavétele után tudatosan hoztuk meg. A továbbiakban ezért nem csak a végül alkalmazott elveket ismertetjük, hanem a hozzájuk vezető utat és az őket övező dilemmákat is.

A legfontosabb módszertani elvárás a standardizálhatóság volt, és a legkomolyabb nehézségek is éppen ebből adódtak. A

standardizálhatóság érdekében több döntést is hoztunk:

- korlátozott számú és meghatározott kommentarénákban teszteltünk
- tiszta érvelői profilokat teszteltünk és az egyes profilok tesztelését egy személy végezte
- meghatározott témákban és időszakokban teszteltünk

Kommentarénák

A kutatás során a kommentarénák kiválasztásakor alapvetően három szempontot vettünk figyelembe, amelyek a következők voltak:

- az oldalhoz tartozó kommentarénák általában aktívak legyenek, sok legyen a hozzászólás
- a politikai spektrum minden oldala képviselve legyen, azonban a szélsőséges oldalakat kizártuk
- az oldalon Facebook azonosítás nélkül lehessen kommentelni¹³

E három szempont figyelembevételével választásunk a Mandinerre, a 444-re és az Origora esett. Az alábbi adatok a Digitális Közönségmérési Tanács (DKT) projektből származnak, melynek célja, hogy az online felületek látogatottságáról hiteles adatokkal szolgáljon.¹⁴ A valós felhasználók¹⁵ (RU) száma alapján 2016 februárjában az Origo a 2., a 444.hu a 27., míg a Mandiner.hu a 124. helyen állt a magyarországi weboldalak között.

1. táblázat 2016. februári összesített látogatottsági adatok

Látogatottsági sorrend	Weboldal neve	RU	UB ¹⁶	PV ¹⁷
2	Origo	1 968 383	3 892 471	88 094 399
27	444.hu	801 178	1 189 216	13 975 811
124	Mandiner.hu	175 688	229 348	1 904 278

13 A kommentelések helyének kiválasztásakor felmerült egyrészt az, hogy a Facebookon, másrészt az, hogy Facebook profillal kommenteljünk. A tesztelők személyiségét mindenképpen meg szeretnénk volna védeni, ezért ez csak különböző Facebook profilok felépítésével lett volna lehetséges. Egy profi személyiség kialakítása azonban túlmutatott a kutatás keretein.

14 A projekt módszertanáról részletesebben lásd: <http://dk.t.hu/hu/menu/kutatasmodzertan.html> (Utolsó elérés: 2016.04.23.)

15 Valós felhasználók (RU): azok a felhasználók, akik a megadott időszakban a kiválasztott webhelyet meglátogatták (legalább egy oldalletöltést kezdeményeztek). Ez a mutató a felhasználó személyek számára utal, nem a számítógépekére, a cookie-k számára vagy az IP címek számára.

16 Egyedi böngészők (UB): Azon felhasználókhoz rendelt különböző böngészők száma, akik meghatározott idő alatt meglátogatták a kiválasztott csomópontot.

17 Oldalletöltések (PV): minden olyan esemény, amikor a kiválasztott időszakban a megadott URL-címmel definiált webhelyet letöltik

Az oldalak moderálási alapelvei

A Mandiner a Reakció nevű nyomtatott havilap online utódja, amely először az Index csoport alá tartozó blog.hu-s rendszeren működött. Az itt található komment-rendszer az Index tartalomszolgáltatási elveit követte. A mandiner.hu megjelenésével azonban egy saját fejlesztésű platformra váltottak, ahol semmilyen moderálást nem alkalmaztak egészen 2015. november 6-ig¹⁸. Ekkor bevezették azt a rendszert, amely azóta is meghatározza a kommentelést ezen az oldalon. Ennek lényege, hogy csak a regisztrációval rendelkező és bejelentkezett felhasználók láthatják az összes hozzászólást, és ők is csak akkor, ha megnyomják a cikk alatt található „Összes hozzászólás megjelenítése” gombot. Ha ezt nem teszik meg, akkor csak azokat a felhasználókat látják, akik nem lettek kiszűrve valamilyen szempontrendszer alapján. Ezt a szempontrendszert azonban nem találtuk meg semmilyen formában a Mandineren.

A 444 2016. január 15-én jelentette be¹⁹, és január 21-én vezette be a kommenteléssel kapcsolatos szabályozását²⁰. Ez annyiban jelentett változást a korábbiakhoz képest, hogy a hozzászólások innentől kezdve egy előmoderáláson esnek át, mielőtt megjelennek az olvasók számára. Ezt megelőzően minden hozzászólás azonnal megjelent az oldalon. Ez eleinte – a weboldal indulását követő mintegy két évben – egy jól összeszokott, értékes kommentelői társaságot teremtett, azonban – a főszerkesztő szerint – 2015 elejétől elszaporodtak

azok a kommentek, „amelyek már nem hogy az adott cikkhez nem akartak hozzászólni, de még az »értelmes eszmecsere« vagy a »vicc« legtágabb értelmezéseit sem lehetett éppén rájuk húzni”²¹. Ennek egyik okozója volt vélhetően a 444-en használt Disqus nevű hozzászólás-platform, amely lehetővé tette, hogy más oldalakon történt regisztrációval is hozzászóljanak a 444-en. Az új szabályozás keretében a legaktívabb kommentelőkről (akik a reakciók 90 százalékát írják) azonban egy szabadlista (white-list) készült, és az ő hozzászólásaik továbbra is moderáció nélkül, azonnal megjelennek az oldalon. A szabadlistára legalább harminc jóváhagyott kommenttel lehet felkerülni. A moderátorok naponta két alkalommal szemlézik a fontosabb anyagokat (reggel és este), és bírálják el a hozzászólásokat, valamint tiltják ki az oldalról azokat a felhasználókat, akik sorozatosan megsértik a kommentelési szabályzatot.

Az Origo.hu Magyarország legtöbb látogatott online lapja. Részletes kommentelési szabályzattal²² rendelkeznek, amelyben leírják, hogy a kommentelés regisztrációhoz kötött, viszont a hozzászólások mindenki által láthatóak, továbbá, hogy előzetes értesítés nélkül, bármikor törölhetik a felhasználók által közzétett tartalmat. A kommentfelületen minden komment mellett található egy „Jelentem” gomb, amellyel a felhasználók a „jogsértő vagy felhasználási feltételeket sértő tartalmat” jelezhetik a szolgáltatónak.

18 http://mandiner.hu/cikk/20151106_komment_ugyi_valtozasok_a_mandineren (Utolsó elérés: 2016.04.21.)

19 <http://444.hu/2016/01/15/vita-van-vita-lesz-de-maskeppen> (Utolsó elérés: 2016.04.21.)

20 <http://444.hu/2016/01/15/kommentelési-szabalyok-a-444-en> (Utolsó elérés: 2016.04.21.)

21 <http://444.hu/2016/01/15/vita-van-vita-lesz-de-maskeppen> (Utolsó elérés: 2016.04.21.)

22 <http://www.origo.hu/common/20090325-hozzaszolas-moderalasi-alapelvek.html> (Utolsó elérés: 2016.04.21.)

Moderálás a tesztidőszak alatt

Mivel a tesztelők a kommentelés során gyakran szembementek a hozzászólók többségének nézeteivel, ezért feltehetően az vezetett – az egyébként kulturált, nem jogsértő érveléssel dolgozó – tesztelők kimoderálásához, hogy ezt a „Jelentem” gombot a többi hozzászóló előszeretettel alkalmazza azoknál a kommenteknél, amelyek tartalmával nem értenek egyet.

Elterjedt gyakorlat volt továbbá az is, hogy az erős érzelmeket megmozgató tartalmú cikkek esetében – a kommentelés elharapódzását követően – az Origo egyszerűen lekapcsolta a kommentelési lehetőséget az adott cikk alatt. Az ekkor már meglévő kommentek azonban nem kerültek törlésre, és a böngészőkben található fejlesztői

eszköz (inspector) segítségével ismét olvashatóvá lehetett tenni a hozzászólásokat. Számos cikk esetében így kerültek a kommentek lementésre. Jelentősen befolyásolta kutatásunkat, hogy a portálok éppen a tervezési időszakban vezettek be új moderálási elveket.

A 444 esetében az újonnan bevezetett moderálási elvek meghíúsították a tesztelést. Tesztelőink, hiszen profiljukat csak a tesztelés kedvéért hoztuk létre, nem szerepeltek, nem szerepelhettek a szabadlistán. Így viszont, mivel a nem ilyen kommentelőktől származó hozzászólások áttekintésére csak naponta kétszer (reggel és este) került sor, nem vehettek részt a valós idejű kommentelési folyamatokban.

Tesztelők és szupervisorok

Kutatásunkban tesztelőknek azokat neveztük, akik valamelyik érvelési stratégiát tesztelték a kiválasztott kommentarénákban. Kezdetben úgy gondoltuk, hogy egy tesztelő csak egy kommentarénában és egy érvelési stratégia mentén tesztel majd. Később azonban úgy gondoltuk, hogy módszertanilag rendkívül fontos a tesztelő személyének standardizálása, ezért végül négy fő kiválasztása mellett döntöttünk. Mindegyik kommentelő egyetlen érvelési stratégia tesztelését végezte. Fontos elvárás volt, hogy a tesztelők behelyezkedjenek az adott stratégia által kijelölt szerepbe és saját személyiségüket háttérbe szorítva annak megfelelően érveljenek. Mivel a tesztelők személye kiemelkedő fontosságú volt a projekt szempontjából, ezért kiválasztásukra nagy gondot fordítottunk. Olyan érett személyiségű tesztelőket kerestünk, akiknek volt tapasztalata a kommentelésben, illetve a szélsőséges véleményeket hangoztatókkal szembeni érvelésben.

A tesztelők a munka megkezdése előtt felkészítésen vettek részt. A felkészítés előtt megkapták profiljuk részletes leírását, így a megbeszélésre már ezt ismerve érkeztek. A felkészítésen nagyon részletesen átbeszéltük a kutatás célját, alapvetéseit. Sokszor hangsúlyoztuk, hogy a tesztelőknek a profil „nevében” kell kommentelniük, át kell adniük magukat a szerepüknek. A tesztelői profilok leírása a „kölni eseményekkel” kapcsolatos esetleges kommentekre adott lehetséges reakciókat nem tartalmazta. A tesztelőkkel – helyzetgyakorlat gyanánt – ezekre kerestünk a profiljuknak megfelelő kommenteket. A felkészítést a kommentelő nickneveinek kiválasztása és a regisztráció zárta.

Minden tesztelő mellé egy-egy szupervizort választottunk, akinek több feladata volt. Egyrészt ő választotta ki, hogy melyik cikk alatt történjen a kommentelés. Ezen kívül online követte mindegyik kommentelési folyamatot és más csatornán

kapcsolatban volt a tesztelővel. Ilyenkor egyrészt ügyelt arra, hogy a tesztelő mindvégig „szerepben maradjon”, másrészt, ha a tesztelő elakadt, akkor segítségére sietett és a lehető legkisebb beavatkozással továbblendítette. Fontos elvárás volt azonban a szupervizorokkal szemben, hogy

ne vegyék át a kommentelést. A négy szupervizor megegyezett azokkal, akik a négy érvelési technikának megfelelő profilleírást készítettek, így biztosítottuk, hogy a szupervizor lehető legnagyobb hozzáértését.

Témák

A kutatás kialakításakor két, cigány és zsidó témában történő kommentelést terveztünk. A menekült-kérdés folyamatosan meglévő aktualitása miatt azonban a 2015 őszi ezen téma bevonása mellett döntöttünk.

A tesztelés során a következő eseményekhez kapcsolódó kommentelések zajlottak:

- 2016.02.25.: Szövetségbe tömörülnek a roma polgármesterek annak érdekében, hogy megszólalhassanak a társadalmat érintő legfontosabb ügyekben, részt vehessenek a szakmai vitákban, és javaslatokat dolgozzanak ki a kormánynak.
- 2016.02.25.: Orbán: Nem akarunk migránsokat! Miért kellene importálnunk nyugati államok gondjait? – tette fel a kérdést Orbán Viktor a német Bild című lapnak adott interjújában a kvótarendszerrel kapcsolatosan.
- 2016.02.27.: Kihallgatják a migránsijesztő kamionost
- 2016.02.27.: Így oktatják a holokausztot a Pázmányon – a Mandiner újságíróinak tapasztalatai
- 2016.02.28.: A Saul fián kívül is szurkolhatunk még magyaroknak az Oscaron
- 2016.02.28.: Még egy díjat nyert az Oscar előtt a Saul fia
- 2016.02.28.: Készenlétben a rendőrök a menekültek miatt – péntek délutántól készenléti szolgálatba helyezték a Bács-

Kiskun Megyei és a Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság, valamint a Készenléti Rendőrség Határrendészeti Igazgatóság két határvadász bevetési osztályának hivatalos állományát a menekültek miatt

- 2016.02.28.: Ferenc pápa: Az országoknak meg kell osztaniuk a migráció terhét
- 2016.02.28.: A svájciak népszavazáson utasították el azt a javaslatot, hogy az ország szigorítsa a bűncselekményt elkövető külföldiek automatikus kiutasítását lehetővé tévő törvényt
- 2016.02.29.: A menekültek áttörtek a macedón kerítésen
- 2016.02.29.: A Saul fia megnyerte az Oscart
- 2016.03.01.: Szentgotthárdon is lesz ideiglenes befogadóállomás
- 2016.03.01.: Elveszik a menekültek pénzét a szlovén rendőrök – pénz nélkül toloncolják vissza a menekülteket Horvátországba. A szlovén rendőrség ugyanis – helyszíni bírság ürügyén – mindenüket elveszi, írja egy horvát lap.
- 2016.03.02.: Arab nyelvű táblák jelentek meg Szabadkán – a táblák a menekülteknek segítenek, hogy megtalálják a befogadóközpontot.
- 2016.03.02.: Százezer migráns ragadhat Görögországban
- 2016.03.02.: Elkezdtek bontani a menekültek sátorvárosát Calais-nál
- 2016.03.02.: NATO-főparancsnok: Moszkva

- fegyverként használja a menekülteket
- 2016.03.02.: Merkel: Sajnálom, hogy nem a külső határok védelmével kezdtünk
 - 2016.03.03.: Horogkereszttel, döglött kutyával kívántak jó reggelt - horogkereszteket és „meghalsz” feliratot festettek ismeretlenek egy püspökladányi családi házra. A rendőrség vétség, önkényuralmi jelkép használata miatt nyomoz.
 - 2016.03.03.: Németország nem szállít el menekülteket Görögországból
 - 2016.03.03.: Bakondi: Humán bomba ketyeg Európában – nehéz az emberek biztonságáról beszélni olyan körülmények között, amikor tisztázatlan személyazonosságú és szándékú migránsok nagy tömege jut be Európába – mondta a miniszterelnök belbiztonsági főtanácsadója az állami hírtévében.
 - 2016.03.05.: Szlovénia gyorsabban dönt a menedékkérelmekről
 - 2016.03.05.: Tusk: Le kell zárni a balkáni migránsútvonalat! – vissza kell térni a schengeni szabályokhoz – szögezte le Donald Tusk, az Európai Tanács lengyel elnöke. Tusk szerint véget kell vetni annak a politikának, hogy a migránsútvonalon fekvő országok – sokszor a szomszédos államok értesítése nélkül – csak továbbítják a bevándorlókat az útvonalon fekvő következő országnak.
 - 2016.03.07.: „A magyar gyerek a fontos” – Nemzeti Népesedési Konferenciát szerveztek a gyerekek és a magyarságvédelmében a budapesti Hazatérés Templomában. Ellentüntetők szerint ez egy fajvédő konferencia volt – hangzik el a hvg.hu videójában.
 - 2016.03.08.: Agykárosodást szenvedtek a drogügyben érintett csecsemők
 - 2016.03.08.: Európában nincsenek „no-go” zónák – Molenbeek, Saint-Denis vagy Neukölln maximum annyira no-go zónák, mint Kőbánya vagy Pesterzsébet. Vendégszerzőnk, Sayfo Omar írása. (Mandiner.)
 - 2016. 03.09.: Megtalálták Farkas Flórián érettségijét
 - 2016.03.10.: Nem hálás Ausztriának Angela Merkel – tartósan zárva marad a balkáni migrációs útvonal Johanna Mikl-Leitner osztrák belügyminiszter szerint. Angela Merkel német kancellár szerint viszont ez nem megoldás. „Nem vagyok hálás Ausztriának” – mondta Merkel.
- Tesztelésre leginkább a migránsokkal kapcsolatos témákban volt lehetőség, mivel ezeket a cikkeket kevésbé moderálták. Ezen kívül ez a téma sok embert foglalkoztatott, ezért a cikkek alatt található kommentek számossága megfelelő volt egy hosszabb vita kialakulásához is. A holokausztot érintő témájú cikkek esetében gyakran le volt tiltva a kommentelés lehetősége, cigánysággal kapcsolatos írásokból pedig viszonylag kevés született, és az események aktualitása miatt ez a téma kevesebb embert mozgatott.

2. táblázat A kommentélek száma a cikkek témája alapján

A cikk témája	Kommentélek száma
Cigány	8
Menekült	29
Zsidó	15
Összesen	52

A következő táblázatban nem csak a cikkek témája, hanem az érvelői profil szerint is megbontva látjuk a kommentelések számát.

3. táblázat *A kommentelések száma a cikkek témája és az érvelői profil alapján*

<i>A cikk témája</i>	<i>Értelmi állító</i>	<i>Értelmi visszakerdező</i>	<i>Érzelmi állító</i>	<i>Érzelmi visszakerdező</i>
Cigány	2	2	2	2
Menekült	5	8	10	6
Zsidó	4	4	3	4
Összesen	11	14	15	12

A következő táblázatban pedig oldalanként látjuk ugyanezt.

4. táblázat *A kommentelések száma a cikkek témája és az internetes oldalak alapján*

<i>A cikk témája</i>	<i>Mandiner</i>	<i>Origo</i>
Cigány	1	7
Menekült	14	15
Zsidó	10	5
Összesen	25	27

A tesztelés menete

A tesztelés tehát végül két internetes oldalon, a Mandineren és az Origon zajlott²³. A tesztelők 60–90 perces időtartamban teszteltek. Addig maradtak jelen, ameddig élt a vita; vita közben csak a 90.

perc végén hagyhatták ott a kommentfolyamot. A szupervízor folyamatosan követte a tesztelést. Arra is ügyeltünk, hogy különböző időszakokban történjen a tesztelést.

A tesztelések értékelése

A kommentelések során összességében a tesztelőn kívül átlagosan nyolcan vettek részt a kommentelésben. Az egyes stratégiák között ebben nem találunk különbséget. Az azonban elmondható, hogy a cigány témák esetében nagyobb volt a részvétel (átlagosan 12 fő). A tesztelő üzenetein a kommentarénakban átlagosan tizenhat reakció született. Ez az arány az értelmi-visszakerdezőnél valamivel magasabb (19 reakció),

míg az érzelmi visszakerdezőnél valamivel alacsonyabb (12 reakció) volt. Az intenzívebb kommentelés ebben a tekintetben is a cigány témára volt jellemző (átlagosan 20 reakció).

A legszigoribb ellenszenv, és a gondolkodás mellőzése egyértelműen a cigányokkal kapcsolatos témáknál volt leginkább megfigyelhető. Nem csak

²³ Ahogyan korábban írtuk, az újonnan bevezetett moderálási elvek meghiúsították a 444-en való tesztelést.

a Mandineren – amely a három médium közül egyértelműen a legszélsőségebb hozzászólók gyűjtőhelye volt – hanem az annál jóval visszafogottabb törzskomentelőkkel rendelkező Origion is gyakran megfigyelhető volt a cigányokkal szembeni nyílt előítéletek hangoztatása és széleskörű elfogadottsága. Míg például a zsidókkal kapcsolatos témáknál főleg a kevésbé művelt és leginkább elvakult „meggyőződéses gyűlölködők” állnak ki teljes mellszélességgel antiszemita vagy egyenesen holokauszttagadó nézeteik mellett, és viszik végig az ezek mellett történő érvelésüket, a cigányokról szóló kommentek esetében sokkal

általánosabb az ellenséges nézőpont. Ez azonban azzal is összefüggésben lehet, hogy a Saul fia esetében a kommentelés már időben sokkal korábban, már a film jelölésekor megkezdődött, tehát a téma „fejlődési útja” már egy teljesen más ponton volt.

A menekült téma nagy lázban tartja az online tér szereplőit és sokszor nem csak dühből, hanem érvekkel is hangot adnak félelmeiknek. A tesztelők számára meglepő volt az, hogy sokszor nem „fröcsögés” volt a válasz, hanem sok esetben érvek is megjelentek.

Sikerer kommentelések

Sikerer kommenteléseknek azokat tekintettük, amelyek során a tesztelő végig szerepben maradt, a kommentelői profiljának eszköztárát a lehető legnagyobb mértékben alkalmazta, valódi párbeszédbe, vitába bocsátkozott a kommentelőkkel, rámutatott a vele egyet nem értők álláspontjának tarthatatlanságára, továbbá egy kívülálló olvasó számára meggyőzően jelenítette

meg az álláspontját. Fontos szempont volt még, hogy ezen kommentelések során valamiféle párbeszéd alakult ki. A sikerer kommentelés alapvetően nem a szélsőséges véleményeket vallók meggyőzését jelentette, hanem sokkal inkább egy alternatíva felmutatását, amely a többi hozzászóló számára szolgálhat üzenetként.

Érzelmi állító

Az érzelmi állító profil legsikeresebb kommentelése zsidó témában, a Saul fiával kapcsolatban volt²⁴. A cikk alatt gyakorlatilag holokauszt-tagadás zajlott.

„Soha, újra leírom, soha semmiféle kézzelfogható bizonyíték nem volt arra vonatkozólag, hogy bármilyen zuhanyrózsából, bármilyen gáz jött volna, kivégzési célból. Ez egy ordas, alattomos hazugság.”²⁵

„Milliószor meg lett magyarázva, be lett bizonyítva, hogy a Zyklon-B teljesen alkalmatlan gyilkolásra. A németeknek sokkal, de sokkal jobb és hatásosabb gázai voltak erre a célra. Lásd tabun vagy sarin.”

„Auschwitz összeszűrtése 1942 és 1945 között 74,000 volt... a többi mind túlélte, ezért is él ma is közel 500.000 túlélő szerte a világban...”

24 http://fesztival.mandiner.hu/cikk/20160301_srabski_fruzsina_vegre_lattam_a_saul_fiat

25 A kommenteket mindig szó szerint, esetleges helyesírási hibákkal együtt közöljük.

A kommentelők között a témában elmélyedt, az antiszemita/holokauszt-tagadó szakirodalommal jó ismertségben lévők is megjelentek. Az egyik kommentelő például hosszan értekezett a „zsidó származású” (és hírhedten holokauszt-tagadó) David Coleról és az „auschwitz-i »gázkamrák« titkainak tudójáról”, Frederic Lauchterről.

A kommentelésben azért a zsigeri antiszemitizmus is előkerült. Az egyik kommentelő Nemes Jeles Lászlót, a Saul fia rendezőjét New York-i jesiva tanoncnak titulálta. A tesztelő miután kiigazította, hogy valószínűleg Röhrig Gézával, a film főszereplőjével keveri össze, így fakadt ki:

Értelmi visszakerdező

Az értelmi visszakerdező profil legsikeresebb kommentelése migráns témában volt²⁶. A kommentelés során a tesztelő jó kérdéseket tett fel, amelyek sok reakciót eredményeztek, így az online térhez képest különösen aktív, élő vita bontakozott ki. A tesztelő például a következő kérdéseket tette fel:

„Azt gondolod, hogy a hivatalos számok meg a valós adatok teljesen fedik egymást?”

„Csak nem gondolod, hogy én elvitatnám a határok védelmét vagy támogatnám az ellenőrizetlen migrációt?”

Arra a sokszor visszatérő felvetésre, hogy a menekültek „menjenek vissza Szíriába és védjék meg a saját hazájukat”, így reagált:

„Mégis hogyan gondolod ezt egy polgárháborúban? Kitől védjék meg, saját maguktól? Vagy addig maradjanak, amíg le nem ölik egymást? Utána jöhetnek?”

„Valószínűleg nagyon igazad van. De ez valahol nagyon érthető, ez olyan egyformák, mint a négerék.”

A kommentfolyamban a tesztelő végig „szerepben maradt” és pusztán racionális alapon, felkészülten „verte vissza” az antiszemita kommentelőket. Meggyőzni ugyan nem lehetett őket, de mivel a hivatkozási pontjaik vagy hamisak, vagy könnyen megcáfolhatóak voltak, a többi hozzászóló számára világossá tehető volt, hogy érvelésük nem nyugszik tudományos alapokon, akármennyire is ezt a látszatot keltették.

A menekült kérdés kapcsán az emberi jogi érvelésben ellenpontként gyakran megjelentek az 1956-ban Magyarországról menekülők. Ezzel kapcsolatban tesztelőnk a következő kérdésekkel operált:

„Láttál kerítéseket meg felfegyverzett rendőröket és katonákat osztrák oldalon, amikor a menekülők érkeztek 1956-ban?”

A válaszok leginkább szintén racionális síkon mozogtak, azonban az látszott, hogy a kommentelőket itt sem lehetett meggyőzni, sajnos még elgondolkodtatni sem.

26 http://migracio.mandiner.hu/cikk/20160310_ketezer_migrans_rekedt_szerbiaban_helyzetuk_megoldatlan

Érzelmi állító

Az egyik sikeres, sok kommentet eredményező kommentfolyam migráns témában történt.²⁷ A kommentelő „*jól hozta*” a szerepét és az érzelmekkel operált:

„Európa folyamatosan változik, sosem volt »olyan mint előtte« ... ehhez nem kellene menekültek. Továbbra is jönni fognak, mert sokaknak nincs hova menniük, ha NORMÁLIS életet akarnak. Merkel nem fog lövetni, mert ember. De szűrni fogja, hogy ki a menekült, mert értelmes politikus.”

„A hatóság dönti el, hogy ki az aki menekült. El tudom képzelni, hogy a BÁH-ban nem vacakolnak sokat. Én teljesen megértem, hogy valaki a rokonaihoz, ismerőseihez, barátaihoz vágyik.”

„Még mindig a menekülők vannak csapdában és kilátástalan élethelyzetben, nem mi.”

A kommentelők sokszor szintén érzelmi alapon reagáltak, sokszor rendkívül indulatosak voltak. A kommentek között sok káromkodás, csúnya beszéd is előfordult.

Érzelmi visszakerdező

Az érzelmi visszakerdező profil egyik legsikeresebb tesztelése cigány témájú cikkhez kapcsolódott²⁸. Bár a kommentelő egy hozzászólás erejéig kilép a profilból a vitakedvéért, amikor a romagyilkosságok kapcsán megjelent szélsőjobboldali hangvételű cikkeket idézte („*Nem szoktam kurucinfót idézni, de nézd már meg, hogy ez titkosszolgálati szálbogozás-e? <https://kuruc.info/r/35/39372/>”), de nagy sikernek számít, hogy a vitapartner belátta*

„azért kell ku*anyáznai, mert [Merkel] a nyakunkra akarja ültetni továbbra is a migránjeit!”

„Honnan a kurv'anyjuktól van 15-20 eurójuk élményfürdőbe menni, mikor havi 40 euró a zsebpénz?”

A tesztelő a kommentelés ideje alatt többször heves érzelmi reakciókat váltott ki, „*kiverte a biztosítékot*”. Az egyik kommentelő így reagált: „*Na elég legyen belőled*”. Egy másik a következőket mondta: „*Neked viszont szagod van!*” Volt, aki pedig így reagált: „*Az emberjogi ügyvédet meg hiába adod itt elő nekünk, mi ezen a fázison már túlestünk.*” vagy így: „*Ne égesd már magad tovább!*”

Azonban itt is el kell mondani, hogy semmi jel nem utalt rá, hogy a hozzászólókat meggyőzték volna az érvek, azonban jó beszélgetések alakultak ki, és egy kívülálló szemlélő számára meggyőző érvek születtek, valódi alternatívaként jelent meg a tesztelő mondanivalója az agresszív, indulatos ellenpólussal szemben.

tévedését („*Igazad van, én arra az időszakra gondoltam, amikor már megvoltak a feltételezett elkövetők.*”).

Ebben, a viszonylag rövid, kommentfolyamban érdekes volt, ahogyan az egyik kommentelő összekötötte a cigányellenességet az antiszemitizmussal:

27 http://migracio.mandiner.hu/cikk/20160301_merkel_sajnalom_hogy_nem_a_kulso_hatarok_vedelmevel_kezdtunk

28 <http://www.origo.hu/itthon/20160303-horogkereszt-puspokladany.html>

„Lehet, hogy nem is a náci-cikák voltak. Talmudi módszer - ha nincs antiszemétizmus, csinálunk. :P”

A másik sikeresnek mondható kommentelés egy, a menekültkérdéssel kapcsolatos cikk alatt zajlott.²⁹ Az egyik beszélgetés során felmerült egy, a kölni ügyet feszegető kérdés, ahol a tesztelővel egyet nem értő kommentelő először támadó hangnemben szólt hozzá, majd, miután – a hangnemet, és

nem a mondanivalót – kifogásolta a tesztelő („*Miért támadsz? Miért baj az, ha valakiket a saját nyelvén segít egy tábla?*”), az addig ellenségesen kommunikáló hozzászóló elnézést kért, és elismerte a „*a másik oldal védelmének*” kulturált lehetőségét („*Nem szándékoztam “támadni”, főleg, ha valaki a másik oldalt képviseli és ezt próbálja kultúráltnan kinyilvánítani. Így is lehet. A többit már leírtam.*”). Ilyen típusú elismeréseket csak ennél a profilnál tapasztaltunk.

Sikertelen kommentelések

A sikertelenséget a legtöbb esetben az jelentette, hogy nem érkezett válasz a tesztelők kommentjeire, illetve nem alakult ki olyan vita, amelyben megfelelően lehetett volna tesztelni a különböző érvelési technikákat. Ezen kívül problémát jelentett még – főleg az Origo-n – a tesztelők kimoderálása, illetve a teljes kommentfelület letiltása. Ez utóbbi sajnos mindig éppen olyan helyzetben történt meg,

amikor a legaktívabb volt a kommentáréna, és a leginkább lehetett volna alkalmazni a kidolgozott érvelési technikákat. Problémát jelentett még az is, hogy az egyes cikkek alatt legtöbbször néhány óra alatt véget ért a kommentelés, és ilyen módon a tesztelők utolsó hozzászólásai már válasz nélkül maradtak.

Az egyes érvelési technikák alkalmazhatósága

A tapasztalatok összességében azt mutatják, hogy az ilyen kommentarékban szinte kizárólag olyanok szólnak hozzá, akik már kialakult nézőponttal rendelkeznek az adott témáról. Ezeknek az embereknek a meggyőzése szinte lehetetlen feladatnak bizonyult, bármelyik érvelési profilról is legyen szó. Azokról viszont, akiknek még nincsen megszilárdult álláspontjuk, és nem is szólnak hozzá a kommentekhez, hanem csak elolvassák azokat, nincsen információnk. Vajon a tesztelők higgadt érvelési rendszere tűnik meggyőzőbbnek egy ilyen ember számára, vagy a gyakran szélsőséges, agresszív nézetek, amellyel nagy számban találkozok a hozzászólások között?

Az értelmi állító érvelés azokban az esetekben működik jól, ha rendelkezésre áll a megfelelő tényanyag, és a témát is sokan, sokféleképpen vizsgálták már. Ilyenek voltak például a zsidósággal, zsidókkal kapcsolatos viták. Itt semmiféle nehézséget nem okozott más hozzászólókat szembesíteni a tényekkel, akár forrásokkal megerősített érveléssel kihúzni a lábuk alól a talajt. A képlékenyebb, jelenleg is vita tárgyát képező, az intézményrendszer elégtelenségéből fakadó menekült- és migránsválság sokkal keményebb kihívás elé állította a tesztelőt. Ebben az esetben ez a profil védekezésbe szorult, elvesztette a kezdeményezést. Ilyenkor is voltak

²⁹ <http://www.origo.hu/nagyvilag/20160302-menekult-szabadka-migracio-balkani-utvonal.html>

eredményes viták, de sokkal kevesebb evidenciára lehetett támaszkodni, ami gyengítette ezt a fajta érveléstechnikát. Az értelmi állító profil esetében többször tapasztaltuk, hogy amikor a tesztelő hosszabban, pontos tényekre alapozva kifejtette álláspontját, megvilágította a tényeket, akkor az addig aktív kommentelők elhallgattak. Itt sokszor szembe találoztunk az online kommentelés egyik jellemzőjével, hogy ha a helyzet kényelmetlenné válik, akkor a kommentelők nagyon könnyen otthagyják a kommentarénát vagy nem szólalnak meg többé. Különösen érdekes volt például az a helyzet, amikor éppen egy másik, az érzelmi-állító profilú tesztelőnk is bent volt az arénában. Cigány témában zajlott a tesztelés. Érzelmi állító profilú tesztelőnk megpróbált rávilágítani, hogy *„nagy az előítéletesség ellenszele ma Magyarországon ahhoz, hogy egy cigány ember boldoguljon.”* Erre hosszú kommentfolyamban érkeztek a reakciók. Álljon itt néhány közülük:

Kommentelő #1: Előítéletesség? Hol? 26 éve nem tudnak a roma önkormányzatok működni saját maguk miatt és nem is tudtak produktív dolgot felmutatni, ezeket TÉNYEKNEK nevezzük!

Kommentelő #2: Maradj már az előítéletességgel!!! Igaza van! Hiába akarsz segíteni, ha ők szarnak az egészre. Megkapják a segélyeket, amiért nem kell tenni semmit. Ehhez lettek hozzászoktatva... Szerinted a migránsok dolgozni jönnek Európába? Teljesen egyforma a két csoport integrálódása. Semmilyen!!!

Tesztelőnk személyes példát hozott fel, amire, többek között, az alábbi reakciók érkeztek:

Kommentelő #3: Valamit tettek is azért, hogy ez így legyen.

Kommentelő #1::D

És erre mi a válasza a mindenkori roma önkormányzatnak? Hát az hogy elherdálnak minden pénzt és sz@rnak arra hogy ki dolgozik ki nem! Lehet terelni, de én még mindig azt írtam, hogy a roma önkormányzatok saját maguk miatt nem működnek!

Kommentelő #2: Már bocsi, de ki tehet arról, hogy a romákról ez a nézet alakult ki. Mehetünk vissza a történelemben...

Majd egy idő után értelmi állító tesztelőnk is bekapcsolódott az alábbi bejegyzéssel, amire már semmilyen válasz sem jött:

Tesztelő (Értelmi állító): A nélkülözésben, iskolázatlanul tengődő, sokszor büntetett előéletű, totálisan leszakadó cigánysághoz nem jutnak el a források. Jogos a többségi társadalom felháborodása, hiszen milliárdok mentek el a különböző programokra. Azonban ezek a pénzek nem jutottak el a célcsoporthoz. A mostani hírek is pontosan megmutatják ezt. Farkasék 1,6 milliárdot tapsoltak el úgy, hogy annak felhasználása köszönőviszonyban sincs a felzárkóztatási program céljaival (budai villa, milliós fizetések stb.). Ebből is világosan látszik, hogy itt nem arról van szó, hogy jól működő programok ellenére sem képes egy réteg felzárkózni, hanem arról, hogy a pénzeket felemészti a korrupció. Farkas már '98-ban is csak elnöki eljárási kegyelemmel úszott meg egy sikkasztási és hűtlen kezelési eljárást, úgy tűnik, csak folytatja, amit akkor elkezdett. Nincsenek itt erős oszlopok, csak erős és korrupció vezetőik, akik pont azoktól veszik el a pénzt, akiken segíteniük kéne. De hogy pozitív példát is említsek, Bogdán János, cserdi cigány származású polgármestere mintaszerűen rakta rendbe a faluját, biztosít munkát a helyieknek, és ő maga sem riad vissza a kemény, sokszor fizikai munkától. Az ORÖ mérhetetlen

korruptsága ellenére helyi szinten szerencsére pozitív példákkal is találkozunk. A mindenkori kormánynak ezeket a kezdeményezéseket kéne felkarolnia Farkasék további támogatása helyett.

A kommentelők az érzelmi-állító profilú tesztelő megnyilvánulásaira folyamatosan válaszoltak, majd amikor az értelmi állító profilú tesztelő belépett és tényekkel kezdte „bombázni” a kommentfolyam résztvevőit, azonnal véget ért a beszélgetés.³⁰

Az értelmi visszakerdező profil annyiban sikeresnek mondható, hogy egyszer sem érte trágár vagy alantas támadás a tesztelőt – azonban ez a véletlen műve is lehetett. A tesztelő itt nagyon gyakran tudta alkalmazni az érvelések extrémig való elvitelét, azonban erre a párbeszéd többi résztvevője általában érdektelen maradt.

A tesztelési időszakok hatása

A tesztelők tapasztalatai szerint hét közben a legtöbb kommentelő reggel, a munkaidő előtt vagy annak kezdetén aktív, majd pedig a munkaidő végén és utána (késő délután). Az esti és hétvégi időszakok sokkal kiszámíthatatlanabbnak bizonyultak, gyakran alig néhányan voltak jelen az adott kommentarében. Jellemző volt, hogy az aktívabb időszakokban lehetett a leggyakrabban olyan kommentelőkkel találkozni, akik ritkábban szólnak hozzá a cikkekhez, tehát nem tartoznak a törzskomentelők közé. Őket legtöbbször könnyebben lehetett megcáfolni érvekkel, mivel kevésbé felkészülten írták le a véleményüket –

Az érzelmi állító profil esetében is elsősorban a menekültkérdéssel kapcsolatos cikkeknel sikerült érdemi diskurzust, vitát generálni. Zsidó témában ennél kevesebbszer, míg a cigányság esetében alig sikerült kommentelni.

Az érzelmi visszakerdező profil is jellemező volt, hogy a menekültekkel kapcsolatos híreknél lehetett a legjobban kipróbálni a különböző, az érvelési profilba illeszkedő stratégiákat. Ezt a témát újszerű félelem és sok esetben gyűlölet övezi. Ugyanakkor szinte alig érkezett romákról szóló hír, a Saul fia kapcsán pedig az igazi indulatokat a tesztelés időpontjában már kevésbé jelentkeztek, mint előtte néhány héttel, amikor ezt a téma először nyilvánosságot kapott.

gyakrabban volt lehetséges a kizökkenés, elbizonytalanítás, tehát a sikeres kommentelés. A kevésbé aktív időszakokban inkább a szélsőségesebb véleményt megfogalmazókkal lehetett vitázni – velük nagyon nehéz közös álláspontot találni, akik gyakran vállalhatatlan, vagy a józan észnek ellentmondó kiindulási alappal rendelkeznek. Általános tapasztalat volt továbbá, hogy amennyiben a tesztelő nem volt jelen a cikk feltöltését követő néhány órában, akkor utána már nagyon nehéz volt feléleszteni egy-egy beszélgetést, mivel a kommentelők más, aktuálisabb cikkekhez szoltak ezután hozzá.

³⁰ Természetesen lehet az is, hogy éppen akkor fulladt ki a beszélgetés, de a profil más kommentelései alapján a fent leírt forgatókönyv is nagy valószínűséggel elképzelhető.

Érvelési eszközök és technikák használata

A csoportos beszélgetések során számos érvelési eszközt, technikát azonosítottunk, amelyeket az egyes profilokba következetesen beépítettünk. Az

Kilépés a politikai keretből, a vita „depolitizálása”

Tesztelőink többször próbálkoztak a politikai keretből való kilépéssel. Erre legtöbbször nem érkezett válasz, mint például az alábbi két példában.

Kommentelő#1³¹: A befogadóállomás Gyurcsány 5 méteres kerítéssel körülvett villájában lenne ésszerű és biztonságos.

Tesztelő (Érzelmi visszakerdező): Szerinted ennyire egyszerű volna? Ilyen meg olyan oldali politikusoktól tennéd függővé? Nem lehetne egyszerűen kiszedni ebből a politikát?

Nincs válasz

Tesztelő (Érzelmi visszakerdező): Nem borzasztó, hogy mindig a politika határozza meg az ehhez való viszonyunkat? Aki menekül, legalábbis addig, amíg elbírálják a kérelmét, el kell szállásolnunk, nem? Ettől vagyunk európaiak, keresztények, a nemzetközi közösség tagjai, nem?

A komment depolitizálás részére nem érkezett válasz. A válaszoló kommentelő azt kérőjelezte meg, hogy ezek az emberek egyáltalán menekülnek.

Előfordult olyan helyzet, hogy bár tesztelőnk mellé álltak, de a szélsőséges véleményt megfogalmazók erősebbnek bizonyultak és egyértelműgyőzelemként értékelték a tesztelőnk

alábbiakban ezek használatáról és az ezzel kapcsolatos tapasztalatokról számolunk be.

és a vele egyetértő kommentelő elhallgatását.

Kommentelő #1: liberális dumát nyomatsz. Levontam a következtetést. Liberális vagy. Messziről rátok ismerni a gondolkodási paneljeitekről. Gondolom, most azt fogod mondani, hogy te aztán nem.

Tesztelő (Érzelmi visszakerdező): Ha az is volnék: miért számít panelnek, ha érdekel, hogy például a sokgyerekes roma családok miért nem lehetnek az élet hordozói? Szerinted az élet igenlése és ünneplése köthető panelhez, neadjisten politikai pártállásokról levált szitokszavakhoz?

Kommentelő #1: A sokgyerekes cigány családok is az élet hordozói. ÉS magyarok is. Olyanok, akik rossz helyre születtek, rossz adottságokkal, akiket igenis segítenünk kell. Őket kell segítenünk és nem egy idegen kultúra ellenséges hadseregét kell befogadnunk.

Kommentelő #2: Kérdezd meg Budaházy Eddát, magyarok-e.

Kommentelő #3: :))))))))))

Kommentelő #4: Elég naív.

Kommentelő #2: Asszem megtaláltam a számára feloldhatatlannak bizonyuló ellentmondást, így hozzászólásai elmaradnak.

31 A kommentelőket minden kommentfolyamban újra kezdjük számozni. Egy kommentfolyamon belül azonban az ugyanolyan sorszámú kommentelő ugyanazt a személyt jelöli.

Emberiesség, egymással szembeni fair treatment

Tesztelőink különösen a migránsokkal kapcsolatos témák kommentelése során hívták fel a figyelmet az emberiesség és a fair treatment szempontjaira, általában hatástalanul. Itt legtöbbször az merült fel a kommentelők részéről, hogy „*aki nem viselkedik megfelelően*”, aki törvényeket sért (általuk tiltottnak minősített határátlépés), az nem várhatja el a fair eljárást. Erre példák az alábbiak:

Tesztelő (Érzelmi állító): Pont ezért jöttek el. És pont ezért menekülnél te is. A bombák a terroristák elől.

Kommentelő #1: Ne izgulj. Kapnak majd újabb euróezreket soroséktól

Tesztelő (Érzelmi állító): Ha Soros adna nekik, én nem irigyelném tőlük, viszont téled sem irigyelném.

Kommentelő #2: Kár hogy Orbán 1% lenne mind a soros

Kommentelő #3: Honnan tudod hogy az utolsó pénze? Van náluk általában több ezer Euro. Abból ha elvesznek 400-at, még mindig bőven futja az embercsempészekre is. Meg azt ugye tudod hogy több más országban is, köztük pl. Németországban is elveszik a pénzüket az ellátásuk fejében és csak 300-400 Eurot hagynak meg zsebpénznek nekik.

Tesztelő (Érzelmi állító): Nem ugyanaz beengedni valakit, vagy visszazavarni a határról egy jó nagy lehúzás után. Ennek egy logikája van csak: nettó szemétség, ami nem egyéni csínytevés, hanem egy jogállam követi el. Szerintem nincs náluk „általában több ezer Euro”, amire elérnek a Szlovén határra.

Szerinted jókedvükben rostokoltak sokan Görögországban akkor is amikor nyitva volt előttük a határ?

Kommentelő #3: Nem lehúzás. Ha a tiltott határsértésért büntetés jár, még örülhetnek is ha az csak pénzbünti és nem jó pár év jár érte lakat alatt. A bajor belügyminiszter nyilatkozata szerint átlagosan négy számjegyű Eurot koboznak el tőlük a német hatóságok. Tehát a szlovén határnál még ennél több is lehet náluk úgy általában. <http://www.origo.hu/nagyvilag/20160121-nemetorszagban-is-elveszik-a-menekultek-erteiket.html>

Kommentelő #4: Elfogyott a pénzünk és ezért rostokoltak Görögországban a nyitott határok ellenére? Mikor volt ilyen? Hol hallottál erről? Ha az állításod igaz, akkor honnan szereztek pénzt a továbbutazáshoz?

Tesztelő (Érzelmi visszakérdező): Nem erkölcsi kötelességünk menedéket adni azoknak, akik ide menekülnek. A körmendi tábor azoknak építik, akik legálisan jönnek ide, nem?

Kommentelő #1: Csak azt tudod elbírálni, elszállásolni a nyitott táborokban, aki a megjelölt határátkelőhelyeken, papírokkal jön be, személyazonosságát tudja igazolni, és menedékkérelmet ad be. Aki illegálisan jön be, vagy próbálkozik bejönni, vagy nem rendelkezik papírokkal, vagy nem ad be menekültkérelmet, az mind bűnöző, és azonnal visszatoloncolnám oda, ahonnan jött. Felesleges itt európaiságról beszélni, meg kereszténységről, mert ez már rég nem arról szól, hanem arról, hogy életben maradunk-e vagy nem.

Közös nemzeti történet, nem egymást kizáró, egymást legyőzni kívánó narratívák

A közös nemzeti történet, érthető módon a cigányokkal és zsidókkal kapcsolatos témák kapcsán került elő. Ahogyan az alábbi idézetek mutatják, a technika nem bizonyult hatásosnak.

Kommentelő #1: Látom most meg már megy a “magyarozás” meg az, hogy ezért is a magyarok a hibásak hogy a cigányok szétlopják még a saját lehetőségeiket is! Jól van akkor! :D

Tesztelő (Érzelmi állító): Ó, félreérted! Nem hibáztatom a “magyarokat”, csak azt mondom, hogy a kettő nem választható szét egymástól. Az itt élő romák magyarul (is) beszélnek, magyar állampolgárok. Nem mondhatod, hogy mindent megteszünk értük, ők meg semmit! Pont azt állítom, hogy sok közös van bennünk. Pl.: a felettünk regnáló politikai elit korrupciója. Szerintem magyarok és cigányok között (a fent említetteken kívül) sokkal több a közös mint a különbség!

Kommentelő #1: Olyan még eszükbe se jutott hogy mi romák mutassuk meg hogy becsületesek vagyunk, legalább itt a politikai téren! :D Nem kell a duma, te is jól tudod hogy hülyeségeket írsz és azt is, hogy soha nem volt és soha nem lesz normálisan működő roma szervezet. Saját maguk miatt! Meg mi az hogy a nagypolitika ilyen, azért ez egyfajta felmentés hogy nem baj ha a roma önkormányzat is lop? Köszönöm a hozzászólásaid, de nem győztél meg! :)

Tesztelő (Érzelmi visszakérdező): Nem gondolod, hogy díjjal vagy anélkül, mégis csak a közös történelmünk, és igen, díjjal vagy anélkül, a világ szeme rajtunk van? Mindannyian magyarok vagyunk, mégpedig áldozatokkal és túlélőkkel együtt vagyunk azok. Nem lehetne például a saját történetünként tekinteni erre is, nem kizárólag a zsidókéra?

Kommentelő #1: Figyu! Ez itt Rakka főtere, és te most épp az evangéliumot próbálsz elmagyarázni. Szerinted?...

Tesztelő (Érzelmi visszakérdező): Hogy érted ezt? Nincs itt más pozíció, mint harcos módon nekiugrani egymásnak?

Nincs válasz

Tesztelő (Érzelmi visszakérdező): Van itt egy film, ami a közös múltunkról szól. És hát úgy van itt, hogy odafigyel rá a világ. Nem lehetne ez, teszem azt, a közös örömünk része?

Kommentelő #1: ??? közös múlt? Mire gondolsz?

Tesztelő (Érzelmi visszakérdező): Én azokra a felmenőinkre gondolok, akik egyidőben éltek a majdani elhurcoltakkal. Azokra a nagy- és dédszülőkre, akik egyazon ország állampolgárai voltak, s egy adott közösségen belül, egymás értékét, tehetségét összeadva teremtettek közös kultúrát. Te mit gondolsz? Szerinted ez nem közös múlt?

Nincs válasz

„Magyar” újradefiniálása, magyarság tartalmának pozitív tartalommal való megtöltése

A magyarság tartalmának pozitív tartalommal való feltöltése a Saul fia kapcsán, mint büszkeségérzet jelent meg. Az antiszemita kommentelőt ez azonban nem győzte meg:

Tesztelő (Érzelmi állító): Büszke vagyok rá magyarként, hogy nyertünk egy oscárt. Ha a foci válogatott nyerne, akkor is büszke lennék rá. Nem nézném, hányan játszanak külföldön, ki mennyit keres, vannak-e honosított afrikai játékosok, milyen nemzetiségű a bíró, és ki a felesége a fifa elnöknek. Szimplán csak örülnék! Ahogy most az oscárnak!

Kommentelő #1: Annak meg különösen örülünk, hogy egy olyan sokat szenvedett faj nyerte a magyar Oscart, mint a zsidó.:) 2.szor is.

A cigány témák esetében inkább a „magyar” újradefiniálásáról, a kategória tágitásáról volt szó, ami szintén nem igazán járt sikerrel:

Tesztelő (Érzelmi visszakerdező): A cigányok nem magyarok? És te vagy a feleséged kérésre szül?

Kommentelő #1: A cigányság döntő része nem tartja magát magyarnak. Csupán jelenleg itt élnek, pontosabb itt élőködnék. A cigánybűnözés egy akut probléma. A csúti vajda képtelen a problémát megoldani és nem is nagyon akarja.

Tesztelő (Érzelmi visszakerdező): Ők [romák] tán nem magyar gyerekek?

Kommentelő #1: Egyébként nem. A

cigány gyerekek, akár roma gyerekek nem magyar gyerekek etnikai értelemben. Kell egy kis értelem felfogni, hogy a magyar szó kettős értelemmel bír, egyrészt a cigányok által megvetett magyar “paraszt”, vagyis magyar nemzetiségű, másrészt magyar állampolgár, aki természetesen lehet cigány, zsidó, görög, sváb, nigériai. Akkor dönts el, mit is akarsz kérdezni. Mert a magyar állampolgárságot senki nem tagadja, de a magyar nemzetiséget pont a cigányok gyűlölik, a zsidókhoz hasonlóan nagyrészt.

Tesztelő (Érzelmi visszakerdező): Én egyes szám első személyben beszélek. Te kinek a nevében beszélsz, amikor cigányokat és zsidókat emlegetsz? Hány cigányt vagy zsidót ismersz személyesen?

Kommentelő #1: Értem, cigány vagy. Képtelen az értelmezésre. Magyar vagyok (nemzet és állampolgár) és van a bővebb családban cigány is, zsidó is. Nem dajkálják a saját identitásukat, ha nincs miért. Tanulj, hogy érts is: a cigány gyerekek, akár roma gyerekek nem magyar gyerekek ETNIKAI értelemben. Kell egy kis értelem felfogni, hogy a magyar szó kettős értelemmel bír, egyrészt a cigányok által megvetett magyar “paraszt”, vagyis magyar NEMZETISÉGŰ, másrészt magyar ÁLLAMPOLGÁR, aki természetesen lehet cigány, zsidó, görög, sváb, nigériai. Kommentelő #2: Te kinek a nevében beszélsz, amikor cigányokat és zsidókat emlegetsz? te a tátikára jársz, mi?

Hétköznapi valóság elismerése, negatív tapasztalatok el nem tagadása és kezelése, pozitív, jó példák bemutatása

Tesztelőink sokszor alkalmazták ezt a technikát: egyrészt elismerték a negatív tapasztalatokat, részben igazat adtak a kommentelőnek, azonban megszólalásukat arra is felhasználták, hogy markánsan képviseljék véleményüket. Egyrészt itt többször tapasztaltuk olyan kommentelő jelenlétét is, aki tesztelőnkkel értett egyet, az ő mondanivalóját erősítette. Nem tudhatjuk pontosan, hogy ez az alkalmazott érvelési technikának köszönhető-e, de mindenképpen említésre méltó. A többi kommentelő részéről általában csak tesztelőnk markáns véleménye váltott ki reakciót, a szélsőségebb vélemény részbeni elfogadása nem.

Érzelmi állító profilú tesztelőnk a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen elkezdett holokauszt oktatás kapcsán felvetette, hogy egy ilyen szemináriummal meg lehet előzni a további erőszakot. Erre a következő párbeszéd zajlott tesztelőnk és egy kommentelő között:

Kommentelő #1: ha ez igaz lenne, akkor a kurzusban szerepelnie kellene egyéb ember ember ellen elkövetett aljasságnak is, mondjuk az örmény holokausztnak, az indiánok elleni bűnöknek, a bolsevikok vendettájának, stb
 Tesztelő (Érzelmi állító): Így van, egy kurzus gondolom több előadásból áll, remélem megemlítik. Ugyanakkor ha azt nézzük, hogy Európának ez a fele miben bűnös illetve milyen mértékű a zsidógyűlölet ... akkor azt gondolom elsősorban(!) nekünk a holokausztról kell beszélünk. Nagyon közel van hozzánk.
 Kommentelő #1: európának ez a fele miben felelős? és melyik fele is? maga itt ugye

a nácizmusra és a soára gondol, hiszen másra nem is gondolhat. ha jól tudom, a munkatáborok és megsemmisítő táborok sok felé voltak, magyarországon egy sem volt. viszont ahol német megszállás volt, a helyiek mindenhol szorgosan együttműködtek a zsidók összegyűjtésében és deportálásában. hollandiából 105 ezer, franciaországból 85 ezer zsidót deportáltak és halt meg, ma magyarországon zsidógyűlöletről beszélni peidg hülyeség.
 Kommentelő #2: Örülök, hogy meghazudtolod azokat akik itt az ellenkezőjét bizonygatják, elvakult módon. Szívesen hiszek neked.

Menekült ügyben érzelmi állító profilú tesztelőnk bár elismerte a korábbi érvelés egy részét, de egyrészt a nyugati kultúra felelőségét és az általánosítás tarthatatlanságát képviselte. Ez kommentáradatot generált, amit az alábbiakban mutatunk be.

Tesztelő (Érzelmi állító): A szexuális normáinkban nagy különbségek vannak, ezt nem lehet vitatni. Viszont nem ezért jönnek, ez pont hogy inkább sokkolja az érkezőket. A "mi" termékeink azok a pornófilmek, amikkel elárasztottuk az Ő országaikat. Nagy abban a felelőségünk, hogy EGYES menedékkérők mit gondolnak a „félmeztelen szőkekről”. A menekülés ösztöne nem erről szól, hanem az élet védelméről, és egy normális életről. Aki pedig a pénz miatt jön az elsősorban dolgozni szeretne, ha lenne rá lehetősége. A segély nem opció, mert annak a sokszorosát kellett

összespórolniuk, hogy Európáig elérhessenek.
 Kommentelő #1: kurva eletszeru, hogy ha a szomszedban zuhognak a bombak akkor eloszor is elkezdek sporolni, nyitok egy takarekszamlat ket evre, aztan mikor osszejott a love, akkor futas, "menekulok" :D
 Kommentelő #2: Tegyük fel, hogy nem változik semmi. Tekerjük előre az időt kb. 30-40 évvel. Akkorra már mi leszünk kilátástalan helyzetben, és mi nem tudunk hová menekülni.
 Kommentelő #3: Ne égesd már magad tovább!
 Kommentelő #4: Beletrafáltál a lényegbe. A te kalevalád [képzeletbeli menekült] bármit kitalál és elmond magáról, csak befogadják és ingyenpénzhez jusson. Alig várja, hogy félmeztelenül járkáló európai szökések közelében lehessen, hisz mind arra vár, hogy megbűbolja őket. Ez nyilvánvaló, hisz ha nem erre vágnának, akkor burka lenne rajtuk.

Menekült ügyben érzelmi állító profilú tesztelőnk bár elismerte a korábbi érvelés egy részét, de egyrészt a nyugati kultúra felelősségét és az általánosítás tarthatatlanságát képviselte. Ez a következő kommentáradatot generálta:

Tesztelő (Érzelmi állító): Ahogy az évszázadok alatt szépen, lassan beszívargó, beengedett oláhok között sem volt több a rossz ember, mint miköztünk. Csakhogy ez nem erről szól, barátom, hanem arról, hogy egy adott területen végül ki írja elő a törvényt
 Kommentelő #1: Mutass egy példát az „indokolatlan rendőri agresszióról”
 Kommentelő #2: mutatni nem tudok, de a röszei eset példázza az indokolatlan rendőri agressziót, ugyanis ott egyértelműen az történt, hogy először engedték a menekülteket, majd minden átmenet nélkül rájuk támadtak a rendőrök, gumibottal, vízágyúval

(hogy felsőbb utasításra, vagy a vezetői hiba miatt, nem tudom). Azok után szabadultak el az indulatok a menekültek egy radikálisabb csoportja részéről, ami teljesen jogos volt! Ezt az eseményt külföldi újságírók rögzítették, ami bizonyítja azt, hogy ott pld. igenis indokolatlan rendőri agresszió történt!
Nincs válasz

A reakciók egészen szélsőségesek is voltak:

Tesztelő (Érzelmi visszakerdező): Nem gondolod, hogy a sokgyerekes családok úgy általában az élet hordozói?
 Kommentelő #1: Nem mindegy, hogy milyen életé. Igénytelen, alsóbbrendű, genetikailag esetleg megnyomorított életek kellene valakinek? A drogozós cigány anyukák? A drogozós, alkoholista apukák? Másnak az ilyen ne csináljon „életet”.
 Tesztelő (Érzelmi visszakerdező): Rendben, elfogadom, ha vannak negatív tapasztalataid. De mennyivel vagyunk beljebb, ha csak ezekről beszélünk? Az én gyerekem például, akit örökbe fogadtunk, szintén cigány. Se nem drogozik, se nem iszik, ráadásul nem is kíván drogos anyuka lenni. Akkor ő most szaporodhat tovább?
 Kommentelő #2: Cigányt örökbe fogadni?????
 Anyám..:(Melyikötök a tenyészbéna?:)
Nincs válasz

A menekültek integrációja kapcsán értelmi állító profilú tesztelőnk érvelt:

Komentelő #1: Azt most hagyjuk szerintem, hogy a német rendőrség adatai mennyire hitelesek. Honnan is származtak ezek a bevándorlók? De, pontosan a migrációs válsághoz kapcsolódnak az említett esetek is. Ugyanis ha az múlt 4 évtized alatt fokozatosan

betelepedett arabokat, afrikaiakat immár a 3-4. generáció szintjéig nem lehetett sikeresen integrálni, akkor mennyire életszerű, hogy az 1 év alatt bejövő 1,5 milliót sikerülni fog? Nem lehet elkülöníteni a két dolgot. Tesztelő (Értelmi állító): . Az elmúlt évtizedekben munkavállalók érkeztek Európába, nem pedig menekültek. A nyugati országok nagyon sokáig abban a naivitásban éltek, hogy a beilleszkedés természetes folyamat lesz. Nem lett az. Ezért a legtöbb nyugati országban nagyon komoly integrációs programok zajlanak már másfél-két évtizede, amik nem csak jutalmaznak, hanem szigorú feltételeket is szabnak. Ha ezeket nem sikerül teljesíteni, az a támogatások kemény visszavágást jelenti, utána pedig kiutasítást. Utóbbi gyakran nem is szükséges, mert maguktól sokan távoznak. Újra visszatérek oda, hogy ha erre van egy egységes rendszer, ezt is sokkal jobban lehet kezelni. Ráadásul ez a rendszer lehet szigorú, emellett érvelhetnének is a visegrádi országok.

A probléma az, hogy ehelyett csak áthárítják a többi EU-s tagállamra a kérdés megoldását. Kommentelő #1: Nem hárítják át. Pont fordítva. Merkel küldött meghívott a muszlimoknak és nem a V4-ek. Most amikor látják, hogy a körműkre ég, rátolnák a keleti országokra a szart. Tehát másfél-két évtizede? Aha...Meséld el hány évesek voltak a robbantatók? Távoztak? Na ezt most hallok először? Forrás? Igen, én sem azt mondtam, hogy az elmúlt 40 évben menekültek érkeztek. Annál inkább alátámasztja azt, hogy nem szabad a honfoglalókat beengedni. Ugyanis ha azok leszármazottai akik dolgozni jöttek, és tárt karokkal várták őket, ilyen szinten európa és fehér ellenesek, akkor mit várjunk a most érkezőktől? A szöveged nagy része a Helsinkai Bizottság vagy az AI vagy egyéb agyament szervezet mondókája. Ezek azok akiknek soha nem fáj ha a határon túli magyarokat lehetetlenítik el.

Nem a vélemény, hanem a stílus diszkriminálása

Egy hosszú, viszonylag racionálisnak mondható – még ha sokszor valótlanágokon, csúsztatásokon alapuló – kommentfolyamban az egyik kommentelő stílusát kifogásolta tesztelőnk a következőképpen:

Tesztelő (Értelmi állító): . Szerintem tartsuk magunkat a kulturált vita kereteihez, és kerüljük a másik letegezését, ha az magáz minket, ahogy a lehozogást is. Méltatlan volna a témához és a fórumhoz is

Komentelő #1: Na jó. Akkor most utoljára kísérletet teszek a felvilágosításodra, bár ez egy megrögzött libsinél szinte reménytelen vállalkozás. És igen. Tegezek, mert a neten ez a szokás, és attól még lehet normális vitát folytatni.

„Mi vagyunk a többség”

A „mi vagyunk a többség” típusú érvelés esetében érdekes volt, hogy egy esetben a kommentelő arról beszélt, hogy „már” nem az egyenlőséget hirdetik a többség:

Tesztelő (Érzelmi állító): Lehet, hogy égetem magam, de közben tudom, hogy nagyon sokan gondolkodnak így.
 Kommentelő #1: És nagyon sokan, akik meg MÁR nem. Okkal.
 Kommentelő #2: Merkel+ az összes ex OPNI ápoló és embercsempész gazfickó+Soros apád.

Az érvelés akkor is előkerült, amikor tesztelőnk az alatt a cikk alatt kommentelt, ami arról szólt, hogy a drogos terhes nők gyerekei agykárosodást szenvedtek. A hír kapcsán hamar elkezdődött a cigány témában való kommentelés. A „mi vagyunk a többség” típusú érvelésre (nem tudjuk, hogy a technika következtében-e, de) itt is támogatókat talált a tesztelő:

Komentelő #1: Van még valaki , aki hirdeti,hogy minden ember egyenlő??
 Tesztelő (Érzelmi állító): A társadalom

Trollok és gyűlölködők „kihangosítása”, érvelésük végigvitele az extrémig

Ezt a technikát értelmi visszakerdező profilú tesztelőnk alkalmazta előszeretettel. A legfeltűnőbb ezekben a kommentfolyamokban az

többségének hangját képviselve, igen: én így gondolom. Az emberek különbözőek, de egyenlő módon kellene kezelni őket!
 Kommentelő #1: Ne húzd fel magad én is így gondolom csak van hogy elsodornak az indulatok és hamarabb ütöm az entert mint kellene. Vannak dolgok amit olyan nehezen tudok feldolgozni ez is egy ilyen. most látom be,hogy anyámnak igaza volt mikor állandóan azt magyarázta; fiam legalább a 8 általánost
 Kommentelő #2: Igen van, mert van aki ismeri is a jelentéstartamát. A köznyelvben elterjedt a “minden ember egyenlő” szófordulat, holott ez közel sem azt jelenti amit az emberek 99%-a gondol. Nem morális, értékbeli jelentéstartalma van, pusztán a jogokban való egyenlőséget hirdeti, ami annyi tesz ki, hogy a jogérvényesítés során senki nem rendelkezhet privilégiumokkal vagy szenvedhet hátrányt a másikkal képest. Szóval az eredeti jelentéstartalommal egyetérttek, az már más kérdés, hogy ezeket a lényeket egyáltalán cselekvőképességnek tartom e, mert szívem szerint cselekvőképességet kizáró gondokság alá helyeztetném őket!

volt, hogy a kommentelők egy nagy része egyáltalán nem érezte, hogy a beszélgetés az extremitásnál jár. Nézzünk most erre jó néhány példát:

Kommentelő #1: Hitler nélkül nincs Saul fia! Lacikám, neki is megköszönted az aranyborjúdat?

Tesztelő (Értelmi visszakérdező): És Mózes nélkül Hitler? Sőt II. Ramszesz nélkül Mózes? Az előemberek nélkül meg a fáraó? Szerinted egészen az ősrobbanásig el kellett volna jutni a köszönetnyilvánításban? Március 15-én sem ünnepejük V. Ferdinándot meg Ferencet, pedig ha másképpen teszik a dolgukat, lehet, hogy nincsen Petőfi.

Kommentelő #1: Nem kellett volna, ugyanis nincs összefüggés. Viszont a holokausztból egyenesen következik Izrael létrejötte, és megannyi Oscar- és Nobel-díj (Mephisto, Schindler listája, Saul fia; Sorstalanság), így egyre jobban olybá tűnik, hogy ha Hitler nem lett volna, ki kellett volna találni!

Tesztelő (Értelmi visszakérdező): Igen, történelmi borzalmak is mozgatják a történelmet. Ha magyaroknak jó lett volna a keleti pusztákon, mert békén hagyják őket, nem foglalunk itten hont. Ha a merseburgi csatában nem ver meg bennünket Madarász Henrik, még ma sem lennék keresztények, és István nem alapít államot. Ha az angol, német, németalföldi protestánsoknak jó dolguk lett volna hazájukban, nem hódítják meg Amerika északi részét. Ha a francia protestánsokat nem mészárolják le Szent Bertalan éjén, Magyarországon nincsen habán kerámia. De ezeket valahogy mégsem szokás megköszönni. Kommentelő #1: De ezek közül, amiket felsoroltál, hányból készült film és milyen díjakat kaptunk érte? Most itt az aranyborjú bálványozásáról beszélünk. Nem bizonyos történelmi eseményekért kell köszönetet mondani, hanem ha ezekből valakik pénzügyi hasznot húznak (az ún. holokausztipar) a modern korban, akkor ez az, ami visszatetszést kelt,

hiszen saját sikerüket személyes tragédiáknak köszönhetik. Kertész Imre beszélt már erről, hogy belőle egy holokauszt bohócot csináltak. Tesztelő (Értelmi visszakérdező): Nem vagyok túlságosan járatos a filmtörténetben, de azért meglepőnek tartanám, ha a magyar honfoglalásról vagy korai középkorról francia, angol, lengyel vagy amerikai film készülne. Jó lenne, de nem valószínű. A holokauszt témának már csak azért is nagyobb a lehetősége díjakra, mert az egyetemes szimbólummá vált, mindenki érti a világon. A Koppány-Vajk ellentétéhez meg be kéne íratni magyar iskolába a félvilágot. Buta lennék, ha tagadnám, hogy van holokausztipar, de emlékezetipar másutt is van. Az oroszoknak a nagy honvédő háború, a franciáknak 1789 meg a XIX. század, az angoloknál az I. világháború meg Viktória stb. Van hogy az ezekkel a témákkal is befutnak filmek. Kommentelő #1: Nem fontos bemutatni a Koppány-Vajk ellentétet, mert az István a királyig nem létezett Koppány-kultusz. Ennek bedobása a köztudatba a szocialista átkos propaganda része volt, akik tudták, hogy ha ők már nem lesznek, kell majd nekünk valami konc, amin tudunk rágódni, ellenségeskedni, ezért kitenyésztették nekünk a Koppány-kultuszt, és azóta is ezen megy a vita, hogy mi lett volna jobb, István vagy Koppány, miközben 1000 éves államalakulatunk kiváló példa arra, hogy István a példa. Abba bele sem megyek, hogy hogyan ábrázolták Istvánt a rockoperában. Kommentelő #2: Nem kell ezen rágódni. A középkorban nem ment ritkaságszámba az ilyesmi. Valahogy el kellett dönteni, hogy mégis ki legyen a király. Szt. István is kardal bizonyította rátermettségét. ez van.. Egyébként én nem szeretnék magyar tragédiájú filmeket. A mi tragédiánkból ne húzzon senki anyagi hasznot, fusson be karriert. Mi nem ilyenek vagyunk.

Kommentelő #1: A NŐI VÍZILABDA-VÁLOGATOTT EB-GYŐZTES VOLT, ANNAK MIÉRT NEM ÖRÜLTEK AZ EMBEREK?! Már alig emlékszik rá valaki, pedig pár hete volt...

Tesztelő (Értelmi visszakerdező): Most tényleg ez a nagy szellemi truváj: miért nem köszönte meg Hitlernek? A női pólósok sikere miatti örömet meg miért állítod szembe a magyar Oscarral? Speciel én mindkettőnek tudok örülni.

Kommentelő #1: A női pólósok sikerénél nem döngölte senki a nem örülők orra alá, hogy miért nem örülnek máááár?

Tesztelő (Értelmi visszakerdező): Lehet, hogy azért, mert a női pólósok származását nem vizsgálta senki sem nagyítóval?

Kommentelő #2: nagyítóval? hiszen csak rá kell nézni:)

Kommentelő #1: Tormay Cécile: Bujdosó könyv-ét KÖTELEZ tananyaggá kellene tenni az iskolákban! Félelmetesen jó

Tesztelő (Értelmi visszakerdező): Azt hiszem, már ajánlott olvasmány. (De nem baj, ugye, hogy ő meg lesbikus volt?)

Kommentelő #1: nem volt lesbikus, ezt csak a komcsik terjesztették el, de semmi nem igaz abból!

Nincs válasz

Kommentelő #1: „ ... Latorcai Csaba, a Miniszterelnökség helyettes államtitkára egy berlini filmbemutatón úgy fogalmazott, a kormány a Terror Háza Múzeum kiállítási „narratívája” körüli viták elkerülése érdekében a Sorsok Házát csak a magyar zsidó közösség és a nemzetközi szakértők egyetértésével kész megnyitni ...” Vagyis az 1944-es zsidó-kollaboránsok (akik a náci

megevesztőgépezet részévé váltak), mai utódai írják elő az emlékezetpolitikát. Vannak az Eichmannak, Hitlernek stb.. utódai? Akkor azokat is meg kellene kérdezni?

Tesztelő (Értelmi visszakerdező): Honnan veszed ezt a náci kollaboránsok utódai dolgot? A túlélők meg az ő utódaik inkább, nem? Azért azt nem tartom akkora gondnak, hogy bele akarnak szólni az emlékezetpolitikába. Elemi dolog.

Kommentelő #1: A Mazsihisz mai vezetői nem az 1944-es „Zsidó Tanács” kései utódai a vezető poszton?

Nincs válasz

Kommentelő #1: A buksi magától döglött meg...(anyám házat őrizte) végre egy gazdag cigány(akinek az anyja házat nem kellett elkótyavetyélni)...A képek a falakon meg olyan szépen sorakoznak,hogy 1-2 bemászott suhanc pont így festette volna őket!!!! Nem a családfő ment ki este szépen papucsban aztán a 3 pulyával felfestette őket...Reggel meglátta és hívta a médiát,(meg a Helsinki bizottságot)... Érdekes történet.... Bocs romasajtóközpontot... (egykutya),de a romasajtóközpont sokat elárul a származásról.....

Tesztelő (Értelmi visszakerdező): Itt most arra utalsz, hogy ő szervezte volna az egészet? lehet. De mi van akkor, ha nem? Ha tényleg az történt, amit az első látásra gondolunk? Gondolom, a 6 halálos áldozattal járó romagyilkosságok után, amelyekben az elkövetők debreceniek voltak, érthető a romák félelme. Szóval ezt nagyon rendesen ki kellene nyomozni, és nem is biztos, hogy a helyi rendőrök képesek lesznek erre.

Kommentelő #1:De mi van ha igen???Ha valaki olyan tökösen lenne mint a debreceniek, ne a falat firkálták volna össze.....(egyébként,általában a fehérek szoktak éjjelente az utcákon

bóklászni,törni a fejüket,mit is kellene csinálni,melyik cigányhoz kellene betörni,,stb..)

Tesztelő (Értelmi visszakerdező): Örülten tökösek voltak a debreceniek: gyereket meg munkába igyekvő embereket öltek fedezékből. Azért ne veszítsük már teljesen el a mértéket.

Kommentelő #2:ne felejtsd ki a felülről jövő (titkosszolgálat, politikai elit) parancs is közbejátszott, ezt sokan szeretik elfelejteni és akkor már rögtön nem fekete és fehér a történet, hanem nyakig szaros benne mindenki.

Kommentelő #3:Az fbi-t és gyíkmembereket se felejtsük el!

Tesztelő (Értelmi visszakerdező): Lehetne egy kicsit lehetne konkrétan? A titkosszolgálatok rendelték volna meg a gyilkosságokat? A magyarok? Az oroszok? A románok? A szlovákok? Az izraeliek?

Nincs válasz

Kommentelő #1: Sunyi Merkel! Ilyen egy amerikai kém.

Tesztelő (Értelmi visszakerdező): Kém? Egyenesen ügynök! Még szerencse, hogy te kiszúrtad. Elmondod, hogyan jutottál erre a következtetésre, mivel leplezte le magát előtte a német kancellár?

Nincs válasz

Tesztelő (Érzelmi állító): Javíts ki, ha nem jól értem... Ha te ültél volna a kormány mögött nagyobb gázt adtál volna, elkaszáltál volna három embert úgy hogy a kamionod orrával a korlátnak nyomod őket. Hogy közben összetörnek a csontjaik, és a vaskorlát egy darabja hátulról átszúrja az egyikük gerincét ...

Kommentelő #1: Nem hármat, az összeset

Tesztelő (Érzelmi állító): „Bátor” embernek tűnsz, ha gyerekek, nők és idősök ellen is képes lennél gyilkosságra.

Kommentelő #1: Ott nem láttam olyanokat... Te igen? Hagyjuk már ezt a libsi szöveget, mer így is már szana-széjjel okádtam magam a fajtádtól ...

Kommentelő #2: Amit te csinálsz, az bűncselekmény az emberiség ellen. Amit te emlegetsz, az jogos önvédelem, akkor is az, ha álmukban tapossa ezeket agyhelyen. Egyébként a kamionokon kívül nem volt senki az autópályán. Az embereknek van nevük, vannak papírjaik, az ember hallgat a szóra, stb. Ergo a közúti veszélyeztetés vádja nem áll meg a lábán, mivel nincs sértett, kapisch? Egyébként ha jól tudom, videó felvétel nem lehet döntő bizonyíték így, ha a sofőr tagad, nem lehet elítélni.

Az alábbiakban mutatunk egy példát, amikor egy másik tesztelőnk alkalmazta a technikát, aki agresszív kommenteket kapott válaszul:

Személyes történetek, tapasztalatok, személyes változás ereje, hitelessége

Tesztelőink számtalanszor használtak személyes történeteket, tapasztalatokat. Erre sokszor egy „ugyanolyan súlyú” ellentétes tapasztalat volt a válasz, ahogy az az alábbi kommentfolyamban látható.

Tesztelő (Érzelmi állító): Nincsenek Magyarországon sem “no go zónák”. Vannak feszült és kevésbé feszült helyek. Ahol nagy a szegénység és a drogfogyasztás, az lehet ilyen. De ez nem a cigányságon múlik. Én inkább sétálok éjszaka a 8 “kemény” részein mintsem a bulinegyedben. Szerintem nagyon sok múlik azon, hogy milyen szándékkal mész oda! És mielőtt firtatná valaki a 8-ban élek.

Kommentelő #1: Sajnos tévedsz. Nem csak Budapest létezik, meg a nyolcker.

Kommentelő #2: Ó, dehogyan nincsenek. Bőven vannak olyan részek majd minden városban, ahova a rendőr kutyával, vagy lovon, a családsegítő rendőrrel vagy sehogy, az átlag polgár meg inkább sehogy nem megy be sötétedés után, de nappal se nagyon. A nyolcker egyébként tényleg nem gáz már jó pár éve, és én is tudom, a Baross utcában laktak az anyai nagyszüleim, a Koszorú utcában az apai nagyszüleim:-))))

Tesztelő (Érzelmi állító): Szerintem sehol sem látják szívesen a rendőröket, mert félnek tőlük. Főleg a szegény környékeken, mert ott a legkiszolgáltatottabbak az emberek. Pár éve egy cinkotai kocsmában söröztem... elindultunk egy másikba (kb. 500 méterrel arrébb a szomszédban), mire többen mondták, hogy az nagyon veszélyes hely, ők oda nem mennének. Mondanom sem kell mekkora buli volt. A félelmünk

nagy része alaptalan szerintem ezektől a környékektől.

Kommentelő #2: Háááááát nem. Itt nálunk az ilyen hely a Neszűr. Ez a város hétvégi telkes része volt egészen a nyolcvanas évekig.

Van benne erdei iskola, szálloda, és mostanra rengeteg-rengeteg putri. Ez egy viszonylag nagy terület, de úgy hidd el, ahogy mondom, abban a bizonyos 5 dűlőben tényleg még a fű sem nő. Szóval ott voltunk a szálloda udvarán (ez két dűlőnyire van a göctől), és beszélgettünk, amikor elkezdtek hazafelé szállingózni a hazai lakosok. Az hagyján, hogy mindnek kés volt az övében...de, azért én egyéb dudorodást is láttam, nem rejtik el. Senki nem tudja kinek a telkén ki lakik, a város pár éve megpróbált rendet tenni, többé-kevésbé kiderítették a birtokviszonyokat, mára megint egy rakat olyan ember került vissza, akinek semmi keresnivalója ott. Pár hónapot meghúzzák magukat másfelé, majd visszajönnek.

És ilyen területei, kerületei nagyon sok városnak, településnek van.

Tesztelő (Érzelmi állító): Tehát Te ott voltál, és mégsem lett semmi bajod, ha jól értem. Semleges, feltételezhetően jó szándékú emberként... te sem jelentettél veszélyt rájuk, és szerintem ők sem rád.

Kommentelő #2: Én egy szálloda zárt parkjában voltam:-)))) És helyi vagyok, pont tudom melyik az a pár dűlő, ahova akkor se mennék be, ha oroszlánok kergetnének, mert az oroszlánoknál még lenne esélyem:-)))))))))) De, a környező településeknek is megvannak a maga válykosai, telepei, kik hogyan hívják. Nézd, lehet szépitgetni a dolgokat ettől még nem változik semmi. Magyarországnak pont

ugyanúgy megvannak a no go zónái, mint a világ összes nagyvárosának. Csak az etnikum más.a

A személyes tapasztalat a zsigeri előítélettel szemben hatástalan maradt:

Kommentelő #1: Ne keverd a szezont a f.szommal...Majd ha én külföldön dolgozó magyarként elkezdek követelőzni, hogy mivel nem beszélek angolul, tegyenek ki magyar útjelzőtáblákat, akkor lesz ugyanaz a helyzet! Avval a különbséggel, hogy engem kiröhögnek és rámcsapják az ajtót. De a kecskeb.szóknak tisztára kell nyalni a valagát...Röhej

Tesztelő (Érzelmi visszakérdező): Figyelj, én elég sokszor találkoztam menekültekkel, de ilyen agressziót részükről még nem tapasztaltam. Ebből az alapállásból agresszíved le őket?

Kommentelő #2: Tudtommal a kecske.b...ók az ősmagyar vitézek voltak!! Hofi Géza is megénekelte...az utódok sexuális irányultságát. „Lehet-e a kecskével nemi életet élni” Szót nem ejtett arabokról...egy igazmagyar ember

kérdezte a Családi lapban, biztosan nem véletlenül, nem akart “árnyékra” vetődni! Úgyhogy tájékozódj lécci...

Kommentelő #3: Szerintem elírtad a címzést. “Falókám!” az gondolom én volnék. hosszú regény [tesztelőnk nick neve] az, aki mindenképpen a külhoni magyarokról akar diskurálni a migránsokról szóló cikknél, nem én. :)

Tesztelő (Érzelmi visszakérdező): Arab országokban nem láttál angol feliratot? És itt úgy láttad, hogy csak arabul van kiírva? Ezek utcanévtáblák, irányjelzők, nem? Nem földet adtunk nekik, ugye?

Kommentelő #4: Az agresszivitásukról kerdezd meg a kolni nokeret es a macedon rendoroket. Egyebkent hol elsz, a Holdon?

Kommentelő #5: Németbe is csak mennyből az anglyalt játszottak az érintett nőkkel?

Kommentelő #3: Valóban túl hosszú lehetett az a regény [utalás tesztelőnk nicknévére (hosszú regény)] amit olvastál, nagyon össze vagy zavarodva tőle.

Keresztkategorizáció és önreferencia, pozícióáthelyezés (te is kerülhetsz ilyen helyzetbe)

Érzelmi állító profilú tesztelőnk megpróbálkozott azzal, hogy a rendkívül szélsőséges véleményt megfogalmazó kommentelőnél a pozícióáthelyezés technikáját alkalmazza. Ahogy a lenti kommentfolyamból látszik, eredménytelenül:

Kommentelő #1: Ki a rák hívta őket? Senki. Maradjanak szépen otthon. Akkor nem veszi el tőlük senki a pénzüket. Gyártsanak bombát, tanuljanak terrorizmust a hazájukban és robbantsák fel egymást

Kommentelő #2: Milyen otthonról beszél azt otthon ami szét bombáztak.....ti magyarok is menekultek 56 ba....nemde a oroszok jöttek gyilkoltak es 40 evig maradtak.....de most minden ok hiaba Putin Assad barátja es Orbán a csicskája.....amugy neked van 8 átalános?

Tesztelő (Érzelmi állító): Pont ezért jöttek el. És pont ezért menekülnél te is. A bombák a terroristák elől.

Kommentelő #3: Első lépés: a „nagy” kerítést és környékét megöntözni avas sertézsírral.

Második lépés: egy második, kisebb kerítés az első mögé, cirka 50 méterrel, és a kettő közé néhány ezer sertést beengedni. Harmadik lépés: kölcsönkérni pár keményebb női rendőrt/katonát, akik nem restellik megruházni azokat, akik az első két lépcsőn is áthaladtak. Ha ennek híre megy, kíváncsi vagyok, mennyi migráncs mer a kerítés környékére is menni...

Tesztelő (Érzelmi állító): Szerinted ez miért tartaná vissza azokat, akik átjöttek a viharos tengeren egy száll gumicsónakban, hamis mentőmellénybe?

Kommentelő #3: Ha egy kicsit is tisztában lennél az iszlámmal, mint vallással, lehet, nem írtál volna ekkora baromságot.

Kommentelő #4: a mentőmellényről nem tudták, hogy hamis, akkor nem vették volna meg.

Tesztelő (Érzelmi állító): Ott a pont. De szerintem a sertés idiotizmus maximum egy

rossz vicc azok szemében, akik a háború, a szegénység, politikai börtönök, kirekesztettség elől menekülnek. Pont jó alap ahhoz, hogy már akkor ne értsenek bennünket, amikor megérkeznek. Nem vagyok nagymester, de láttam már muszlimokat alkoholt fogyasztani és sertést enni, pedig nem az életük múlt rajta... pedig tiltja a Korán (gondolom erre céloztál az imént). Én pedig keresztény gyerekként csórtam már a boltból, pedig jártam hittanóra és templomba is. Hidd el, ha az életed múlna rajta innál a vizeletedből, pedig nem tennéd amúgy.

Kommentelő #5: a mentőmellényről nem tudták, hogy hamis, akkor nem vették volna meg.

Tesztelő (Érzelmi állító): Ez nekem túl durva. Felesleges emberek, és még a pénzüket is elveszik.

Téma megszemélyesítése, együttérzésre apellálás

Érzelmi állító profilú tesztelőnk menekült témában megpróbálkozott azzal, hogy a rendkívül szélsőséges véleményt megfogalmazó kommentelőt megpróbálta empatikus hozzáállásra ösztönözni. Ehhez saját tapasztalatát is felhasználta.

Tesztelő (Érzelmi állító): Miért nem lehet a jó példákat kiemelni néha? Például itt van ez a palesztin srác Magyarországon. Nem a vallását terjeszti hanem magyar hajléktalannak segít. Meggyőződésem, hogy közöttük is a jó emberek vannak többségben. Úgy mint Magyarországon... <http://mno.hu/tarsadalom/gazai-menekult-segit-a-magyar-hajlektalanokon-1330104>

Kommentelő #1: Van fehér holló, de a legtöbb?

Tesztelő (Érzelmi állító): Megfordítanám,

amit mondasz, mert ez a személyes(!) tapasztalatom. Nem nagyobb a bűnelkövetők aránya a menekültek között, mint a többségi társadalomban, csak éppen sokkal többet foglalkozik velük a közvélemény. Nagy többségben vannak közöttük a jó szándékú emberek. És szerintem nekünk feladatunk lehet az, hogy ennek teret is adjunk. Az "apró" jó hírekről ritkán számol be a média, mert arra nem ugrik már senki.

Kommentelő #2: Ahogy az évszázadok alatt szépen, lassan beszivárgó, beengedett oláhok között sem volt több a rossz ember, mint miköztünk. Csakhogy ez nem erről szól, barátom, hanem arról, hogy egy adott területen végül ki írja elő a törvényt.

Az alábbi kommentfolyamban egy tipikus szociálpszichológai, a kommentelőknél is gyakran előforduló reakciót láthatunk, ahogy a kommentelő megpróbálja a véleményét és a valóságot összeegyeztetni anélkül, hogy az előbbit meg kellene változtatnia:

Tesztelő (Értelmi visszakerdező): Ennél kicsit bonyolultabb a dolog, nem? Igen, a migránsok (köztük a menekülők) többsége fiatal férfi, aki akár kész erőszakra is, ha úgy érzi, másképpen nem ér el célt, és nincsen mit veszíteni. Induljunk ki egy tipikus helyzetből. Évek óta rohadsz egy törökországi táborban, esélyed sincs rendes munkára, iskolára, Szíriába nem térhetsz vissza. A család összegyűjt pénzt, hogy elvergődj a Lipcsében élő rokonodhoz. Megállítanak a határnál, azt mondják, innen nincs tovább. Téged meg hajt a szükség meg a biztos tudat, hogy ott megoldódik az életed. nem is érted, miért állítanak meg, amikor nem akarsz egy pillanatot sem Macedóniában vagy Görögországban maradni. Valahol itt lehet az erőszak magyarázata. Nem kell elfogadni, de azért a magyarázat leginkább a szorult helyzetből adódik, nem pedig a "keleti erőszak kultúrából".

Kommentelő #2: Nézd meg a képet: Réműlt anya két gyerekével pokróc alatt. Felfogtad mit látsz? Szerinted megrendezte valaki? Vagy ez a valóság.

Kommentelő #3: Akármit lefotózhatsz, az csak hangulatkeltés!

Millió katonakorú harcképes tömeg??? Talán inkább a hazáját védje!

Kommentelő #4: ja én meg láttam a herripottert söprűn repülni

Kommentelő #5: Oscar-t érdemlő alakítás amit ezek művelnek a sajnálat, szánalomkeltés nevében.

Kommentelő #6: Te vagy a mai fogyasztói társadalom büszkesége :D

Egy kommentelő integráció kapcsán a migránsok és cigányok hasonlóságáról érkezett. Érzelmi állító profilú tesztelőnk itt is személyes példákra, tapasztalatokra támaszkodva próbált empátiát „kicsikarni”. Láthatjuk azonban, hogy a masszív berögződésekkel, előítéletekkel rendelkező emberek erre viszonylag érzéketlenek.

Kommentelő #1: Hiába akarsz segíteni, ha ők szarnak az egészre. Megkapják a segélyeket, amiért nem kell tenni semmit. Ehhez lettek hozzászoktatva... Szerinted a migránsok dolgozni jönnek Európába? Teljesen egyforma a két csoport [menekültek és cigányok] integrálódása. Semmilyen!!!

Tesztelő (Érzelmi állító): Ha kicsit barnább a bőröd a rendőr nagyobb valószínűséggel igazolat. Jelentkezz álláshirdetésre telefonon és mutakozz be Kolompár Ottó néven kis tájszólással. A lakáshirdetésekből a „problémamentes lakóközösség” tudod mit jelent? Ha cigány lennél és a gyereked szeretné beiskoláztatni... találkozna az előítéletességgel, és a szegregációval.

Kommentelő #2: Ennyi! És van egy szervezet amibe az EU és Magyarország is nyomja a pénzt, megvan minden jogi lehetőségük is hogy működjenek, erre mi van? Szétlopják ezt a lehetőséget! Ezért ÉLETKÉPTELENEK!

Tesztelő (Érzelmi állító): Egy éve csináltattam egy bejárati ajtót. Amikor elkészült az asztalos, felhívott hogy jöjjön beépíteni, de van egy kis bökkenő. "A munkatársam roma származású. Esetleg ez gondot jelent önnek? Nyugodjon meg, igazán becsületes ember." A szakí nyilván nem az ujjából szopta ezt a kérdést... ezt hívják előítéletességgnek.

Kommentelő #3: Valamit tettek is azért, hogy ez így legyen.

Kommentelő #1: Már bocsí, de ki tehet arról, hogy a romákról ez a nézet alakult ki. Mehetünk vissza a történelemben... Nekem ne mutasd be őket! Dolgoztattam és dolgoztam jó párral. 26-ból 4 maradt, aki akart is tenni valamit...

Kommentelő #2: És erre mi a válasza a mindenkori roma önkormányzatnak? Hát az hogy elherdálnak minden pénzt és sz@rnak arra hogy ki dolgozik ki nem! Lehet terelni, de én még mindig azt írtam, hogy a roma önkormányzatok saját maguk miatt nem működnek!

Határon túli magyarokkal kapcsolatos párhuzam

Az alábbi kommentfolyamból látható, hogy a migránsok és a határon túli magyarok párhuzamba állítása „kiverte a biztosítékot”:

Kommentelő #1: Vajon mikor lesz hivatalos nyelv az arab Európában? Ausztriában is a Németországba induló vonatoknál - amire csak útlevel felmutatása után lehet feljutni egyetlen ajtón keresztül -, az elkerített rész előtt ki van téve a tábla németül, angolul és arabul, hogy: útlevel ellenőrzés. Tesztelő (Érzelmi visszakérdező): Tényleg zavar, hogy más nyelven is kiírják? És amikor a külhoni magyarok, akik szintén egy másik állam polgárai, harcolnak azért, hogy min. kétnyelvűek legyenek a helység- és utcanévtáblák? Kommentelő #2: Remelem, egy percig sem gondolod komolyan, hogy a volt magyar területeken, ahol jelentős magyar kisebbség él a magyar nyelvű táblák ugyanaz a kategória, mint Európában egy másik kontinensről érkező agresszív horda kedvéért kirakott kétnyelvű tábla. Ha igen, jó nagy patkány vagy. Kommentelő #1: Addig nem zavar, amíg Európa közepén németül ill. angolul vannak kiírva az információk, ahogy eddig is volt. Majd ha arab országba megyek, ott nem fog zavarni, az arab szöveg. Amúgy meg folyton azt hallni,

hogy milyen iskolázottak. A sok diplomájuk mellett nem képesek egy világnyelvet megtanulni alapszinten, hogy legalább elboldoguljanak, ha már Európába indulnak? Tanuljanak meg tán' az európaiak arabul?

Itt pedig tesztelőnk nem kapott választ:

Kommentelő #1: Tragikus történelmi múlt az van. Az más kérdés, hogy ezt hirdetni kell-e, az meg megint egy másik kérdés, hogy mi köze van a zsidóknak Magyarországhoz. Én úgy látom, hogy semmi. Esetleg annyi, hogy marha sok pénzt kapnak innen különböző jogcímenek.

Kommentelő #2: A tragikus múltat feldolgozni kell valamilyen formában. Magyarországon él jelentős zsidó közösség. Tehát tévedés, hogy nincs közükhöz az országhoz. Milyen marha sok pénzre és jogcímekre gondolsz konkrétan?

Kommentelő #2: „Magyarországon él jelentős zsidó közösség. Tehát tévedés, hogy nincs közükhöz az országhoz.” Éppen ez a probléma. Van saját országuk, amelyre annyira vágytak! Miért nem ott élnek? Magyarországnak többet ártott, mint használt a zsidó bevándorlás.

Tesztelő (Értelmi állító): Ukrajnában, Szlovákiában, Szerbiában és Romániában jelentős magyar kisebbség él. Nekünk, magyaroknak is van saját országunk. A te

analógiáddal feltehetném a kérdést, hogy határon túli honfitársaink miért nem mind az anyaországban élnek. A válasz viszont ugyanaz, mint a zsidók esetében. Mégpedig hogy sok száz éve élnek a szülőföldjükön, ahogy például a zsidó származású magyarok is. Izrael a huszadik században jött létre, ahogy Magyarország is a

huszadik században veszítette el a területe kétharmadát. Ha úgy gondolkodik valaki, mint te, az lényegében a szlovák és román szélsőséges nacionalistákkal van egy hullámhosszon, ugyanis ők deportálnák a magyarokat az anyaországba. Ezen gondolkodj el egy picit!
Nincs válasz

Alapeszmékre való hivatkozás

Érzelmi állító profilú tesztelőnk a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen tartott holokausztról szóló kurzus kapcsán találkozott a következő véleménnyel: *„Holokausztista szeminárium: fordítsuk a talpáról a fejetetejére Jézust.”* Az ezután szereplő kommentfolyamban tesztelőnk számos esetben hivatkozott különböző alapeszmékre a következőképpen:

Tesztelő (érzelmi állító): Akárhova is forogató a fejedben Jézust, szerintem Ő örül neki, hogy van egy olyan szeminárium, ahol valaki az aljas erőszakról és az embertelenségről tanít. Így lehet megelőzni, hogy újra elkövessék bárki ellen!

Tesztelő (érzelmi állító): Szerintem Jézus alapvetően a szeretet pártján áll, a gyűlölet és kirekesztés ellen. Adatokon, történéseken, okokon vitatkozni lehet ... de a barbár brutalitást csak elutasítani szabad. Hogy létezik egy szeminárium, ami többek között ezt célozza meg, szerintem kifejezetten „Jézusi”, mondhatnám nagyon emberi.

Ezekre az alapeszmékre a kommentelők teljesen érzéketlenek maradtak. Összefüggéstelenül mindenféle újszövetségi részekre hivatkoztak, megkérdőjelezték, hogy *„ugyanarról a Jézusról beszélnek”*, antiszemita megnyilvánulásokat tettek.

Tekintélyre hivatkozás

Ennél az érvelési stratégiánál több tesztelőnk is hivatkozott a pápára. Ez leginkább a menekült kérdéssel foglalkozó cikkeknél volt jellemző, illetve volt egy olyan cikk, amelyik direkt Ferenc pápáról adott hírt. Egységesen azt tapasztalták, hogy ez nem működött. Az alábbiakban a kommentelőktől kapott válaszokból idézünk:

Kommentelő #1: A reverenda alól kilóg valami pata? Így befeküdni pápának aktuálpolitikába...
Kommentelő #2: Értem, hogy nagy pével írod a

névét és tiszteled, de nekem attól még nem kell egyetértenem sem veled, sem veled. Szerintem nem jól egyeztetted össze a realitást a moralitással.
Kommentelő #3: Ez a pápa félrebeszél, fogalma sincs a dolgokról.
Kommentelő #4: Ez is megértük. Lemínuszoltam a pápa üzenetét. II. János Pállal ez nem fordulhatott volna elő. Mármint hogy ilyen hülyeséget beszél.
Kommentelő #5: II. János Pál egy lengyel antikommunista volt, ez pedig egy balos

argentín... Katolikus iskolába jártam, 1-2 évvel ezelőttig bármi inzultus érte az Egyházat, kiálltam mellette. Eddig tartott, nem gondoltam volna, hogy kimondom, vagy leírom ezeket a szavakat, de amit a

katolikus egyház művel, az kritikán aluli (lásd migránssimogatás, holokauszt-kurzus a Pázmányon, stb.). Olyan, mintha a céljuk az egyedi európai kultúra megsemmisítése lenne.

A tesztelők személyes tapasztalatai

A tesztelők szerint nagyon fontos a nyugodt, fölényeskedést mellőző hangnem: a kevésbé szélsőséges kommentelőkkel közös pontokat kell találni, és tudatosítani, hogy nem egy politikai vagy a sokak fejében létező, általános liberális álláspontot képviseli az ember, hanem csak saját magát. Ennek része a nyugati berendezkedésű országok és vezetőik hibáinak reális szemlélete, azok elismerése. Feltétlenül meg kell adni a tiszteletet a vitapartnerneknek, akkor is, ha azok ezt nem teszik meg – ez tulajdonképpen már fél győzelem. A racionális érvelésnél fontos, hogy az ne legyen kioktató, mert az akkor is elidegenítő lehet, ha a másik fél belátja a tévedését. A megszégyenítés minden esetben elutasítást szül.

A tesztelés során kiderült, hogy az online térben zajló beszélgetésről, vitákról alkotott képünk nem egyezik meg a valósággal. Egyrészt a viták sokszor lassan indultak be, másrészt a válaszok sokszor később, néha órákkal később érkeztek meg a hozzászólásokra, és így nagyon nehéz volt vitahelyzetet kialakítani.

Amikor azonban sikerült, akkor sem a közösség vitája volt, hanem a legtöbbször csak két kommentelő közötti szóváltás – ritkán volt olyan, hogy egymásra reagáltak többen, inkább egy emberre reagált több ember.

Amit másképp csinálnánk

- Több felületen lehetett volna tesztelni.
- Érdemes lett volna a baloldali gondolkodásúakkal is vitába szállni. Az európai új baloldali, esetenként szélsőbaloldali közösség jelentős része is erősen antiszemita, annak ellenére, hogy elviekben antirasszistaként határozza meg magát. Érdekes lehetett volna egy elvakult baloldali vagy liberális közegben a kommentelés.
- Pilot tesztelés és időközi megbeszélés tartása. Az elsődleges tapasztalatok összegzése után esetlegesen módosítani lehetett volna a stratégiát, új szempontok kijelölésével.
- Előre történő egyeztetés a portálok

üzemeltetőivel, hogy a tesztelők védelmet kaphassanak, és ne kerüljenek kimoderálásra. Ugyanakkor az ebből származó kellemetlenségek is tanulsággal bírnak.

- Hasznos lett volna nem vegytiszta stratégiákat tesztelni, hanem szabadon, megkötések nélkül zajló kommenteléseket folytatni, és utána azokat elemezni aprólékosan a tesztelővel együtt: mikor miért az adott érvelési stratégiát választotta a tesztelő, mikor működött, mikor nem, volt-e valamilyen jellemző, visszatérő reakció egy-egy típusú érvre, érvelési stratégiára, stb. Továbbá lehetett volna kombinálni a kétféle tesztelést (vegytiszta

stratégia + szabad érvelés).

- Több időre lett volna szükség a tesztelésre. Így egyrészt nagyobb valószínűséggel lettek volna érdemi hírek minden témában. Másrészt ott, ahol érdemi vita alakul ki, ott végig lehetne vinni a tesztelést.

A kutatás korlátai

A kutatás számos korláttal rendelkezik. Az alábbiakban ezeket gyűjtöttük össze:

- A kutatás kvalitatív kutatás, azon belül is teszt jellegű, ezért a kutatás eredményeiből általánosító következtetések levonására nincsen lehetőség.
- A vegytiszta stratégiák tesztelése nem bizonyult kellően hatékonynak, mert ezekből láthatóan nem nagyon lehet következtetéseket levonni az adott érvelési mód sikerességére vonatkozóan.
- A standardizálás mindvégig nehézséget jelentett. Rengeteg mindentől függ egy kommentcsata sikere, különböző témákban,

- Lehetett volna egy online kérdőívet készíteni, amiben a tesztelő rögtön a kommentelés után értékelhetett volna.

különböző vitapartner és különböző tesztelő és különböző közönség esetén is más és más lehet a kimenet. A kommentelés szubjektív, és a másik oldal vélt viselkedéséből nem igazán lehet következtetéseket levonni. Így azonban nehéz objektívan mérni a kommentelés hatását.

- Nehézséget okoz annak mérése, hogy a másik meggondolja-e magát vagy hogy miért hagyja ott a kommentarét.
- A tesztelési időszak túl rövidnek bizonyult. Emiatt többször kevésbé fontos vagy érdekes cikkek alatt kellett kommentelni (cigány témában például nem születtek érdemi hírek a tesztelési időszak alatt).

További kutatási lehetőségek

A kutatás tapasztalatainak egy része a lehetséges új kutatási irányokat is kijelöli. A legmarkásabban egy Facebook-os kutatás ötlete merül fel, ugyanis mindenképpen érdemes lenne ezeket a profilokat Facebook-on is tesztelni. Míg a kommentarékban a legtöbb hozzászólást ugyanaz a pár ember generálja, ráadásul a

regisztráció, a sajtó olvasása már eleve egy szűrő, addig a különböző Facebook-csoportokban, egyes hírek alatt sokkal szabadabban és gátlátalanabban nyilvánulnak meg az átlagemberek. Nyilvánvalóan több energiát igényel a profilok létrehozása, de egy sokkal kevésbé szűrt közegben lehetne tesztelni.

Összegzés

Kutatásunk során különböző érvelői profilokat teszteltünk valós időben különböző kommentarénákban. Tanulmányunk elején a szakirodalom alapján részletesen bemutattuk a számítógép által közvetített kommunikáció sajátosságait. Az aszinkron internetes kommunikáció megkülönböztető jellemzői közül számunkra a legfontosabbnak a következők bizonyultak: az érzelmek kifejezése nehézségekbe ütközött, sokszor nehéz volt a másik fél intencióit helyesen értelmezni.

Fontos volt az is, hogy esetünkben – tudatos választás alapján – a kommentelés teljes anonimitást biztosító arénákban zajlott. Ez magával hozta a rendkívül szélsőséges vélemények megjelenését, ami elképzelhető, hogy akadályozta, hogy érvelési profiljainkat a „középen állók” között teszteljük, pedig valódi célunk ez lett volna. Összességében azt tapasztaltuk, hogy a meggyőzhető réteg nagyon kis arányban képviseltette magát ezekben az arénákban.

Folyamatosan érzékeljük az internetes kommentelés egyik, a face-to-face kommunikációtól leginkább eltérő vonását, nevezetesen, hogy ezeket a beszélgetéseket bármikor ott lehet hagyni. Ez sokszor eredményezte azt, hogy tesztelőink a vizsgálat szempontjából rendkívül fontos kommentjeire már nem érkezett válasz. Továbbá azt is, hogy a kommentelő, ha úgy érezte, hogy a tények által sarokba van szorítva, akkor egyszerűen „lelépett”.

A kutatás során a kommentarénák moderálása nagyon sok gondot okozott és jelentősen hátráltatta a kutatást. Különösen rosszul érintett bennünket, hogy a kiválasztott oldalak moderálási alapelvei az

utóbbi időben nagy változásokon mentek keresztül, amely változások egyértelműen a sokkal szigorúbb küldő kontroll irányába mutattak. Ahogyan az is súlyos problémákat vetett fel, amikor az Origo-n bizonyos cikkek alapján egyszer csak beszüntették a kommentelési lehetőséget.

A tesztelés során a cigányság esetében figyeltük meg a legszigoribb előítéletességet. A zsidó témában sokszor tapasztaltuk a szélsőséges, hardcore holokausztagadó nézetek megjelenését. Azonban itt fontos megemlíteni, hogy a Saul fia kapcsán a kommentelés már sokkal a tesztelési időszak alatt elkezdődött. A menekült témában fokozott aktivitást tapasztaltunk. A kommentarénákban itt sokszor érveken alapuló félelmek is megjelentek.

Tapasztalataink összességében azt mutatták, hogy az ilyen kommentarénában általában a már nagyon kialakult és bizonyos értelemben bebetonozódott véleménnyel rendelkezők jelennek meg. Ezeknek az embereknek a meggyőzése vagy akár csak elgondolkodásra készítése is lehetetlen vállalkozásnak bizonyult akármelyik érvelési profilról legyen is szó.

Sikeres kommenteléseknek éppen ezért inkább azokat tekintettük, amelyek során a tesztelő végig szerepben maradt, a kommentelői profiljának eszköztárát a lehető legnagyobb mértékben alkalmazta, valódi párbeszédbe, vitába bocsátkozott a kommentelővel, rámutatott a vele egyet nem értők álláspontjának tarthatatlanságára, továbbá egy kivülálló olvasó számára meggyőzően jelenítette meg az álláspontját. Ez az értelmi állító profil esetében akkor sikerült leginkább, ha rendelkezésre állt megfelelő tényanyag, tehát a témák közül például a zsidók és különösen a

holokauszt tekintetében. Azonban például a menekültválság esetében a profil sokkal kevésbé volt eredményes. Az érzelmi állító és érzelmi visszakérdező profil esetében azonban éppen ez a téma volt az, ahol sikeres kommentelések zajlottak.

Fontos tapasztalat volt – és megelőző hipotézisünknek ellentmondott –, hogy sokszor nagyon gyorsan véget értek a kommentelések, kihűltek az arénák. Viszonylag ritkán tapasztaltunk igazi „pörgést”.

A csoportos beszélgetések során számos érvelési eszközt, technikát azonosítottunk, amelyeket tesztelőink – profiljuk lehetőségeihez – mérten ki is próbáltak. Általában azt lehetett tapasztalni, hogy a szélsőséges kommentelők esetében „*semmi sem hatott*”. Az előítéletek jól ismert jellemzőiből fakadóan ezek viszonylag érzéketlenek voltak akár a racionális, akár az emocionális érvekre és az

előítéletes kommentelők mindent megtettek azért, hogy véleményüket a kapott impulzusok hatására ne kelljen megváltoztatni.

A tesztelők egyértelműen visszajelezték a csoportos beszélgetés során kapott eredményt, hogy a kommenteléskor nagyon fontos volt a nyugodt hangnem, ami mellőzi a fölényeskedést. A racionális érvelési profilok esetében azonban sokszor előfordult, hogy a kommentelők félreértették a tesztelőt, és tényeit egyfajta beképzeltségként, kivagyiságként interpretálták.

Fontos hangsúlyozni a kutatás pilot és egyedi jellegét. A projekt során számos nagyon fontos tapasztalattal lettünk gazdagabbak, amely lehetővé tenné egy a mostani eredményeken alapuló nagyobb lélegzetvételű és módosított módszertannal zajló kutatás elvégzését.

Kommentelt cikkek listája

Dátum	Cikk címe	Link
2016.02.25	Szövetségbe tömörülnek a roma polgármesterek	http://www.origo.hu/itthon/20160225-roma-cigany-polgarmester.html
2016.02.25	Orbán: Nem akarunk migránsokat!	http://migracio.mandiner.hu/cikk/20160225_orban_nem_akarunk_migransokat#comment356981
2016.02.27	Olvasóink fele Orbán kedve szerint szavazna	http://www.origo.hu/itthon/20160225-olvasoink-fele-orban-kedve-szerint-szavazna.html
2016.02.27	Kihallgatják a migránsijesztő kamionost	http://www.origo.hu/itthon/20160226-calais-kamionos-migransok-menekultek-nyomozas.html
2016.02.27	Kötelességünk kenyéret és vizet adni annak, aki rászorul	http://www.origo.hu/itthon/20160225-menekult-migrans-serbia-romania-kubekhaza-szabadka-horgos.html
2016.02.27	Így oktatják a holokausztot a Pázmányon	http://egyetem.mandiner.hu/cikk/20160227_zsigmond_es_peterfy_igy_oktatjak_a_holokausztot_a_pazmanyon
2016.02.28	A Saul fián kívül is szurkolhatunk még magyaroknak az Oscaron	http://www.origo.hu/filmklub/blog/osszeallitas/20160227-a-saul-fian-kivul-is-szurkolhatunk-meg-magyaroknak-az-oscaron-phyllis-nagy-mac-ruth-horvath.html
2016.02.28	Soha nem volt még ilyen izgalmas az Oscar!	http://www.origo.hu/filmklub/blog/osszeallitas/20160227-soha-nem-volt-meg-ilyen-izgalmas-az-oscar-saul-fia-avisszatero-leonardo-dicaprio-sylvester.html
2016.02.28	Még egy díjat nyert az Oscar előtt a Saul fia	http://fesztival.mandiner.hu/cikk/20160228_meg_egy_dijat_nyert_az_oscar_elott_a_saul_fia
2016.02.28	Készenlétben a rendőrök a menekültek miatt	http://www.origo.hu/itthon/20160227-rendorseg-menekult-keszenlet.html
2016.02.28	Ferenc pápa: Az országoknak meg kell osztaniuk a migráció terhet	http://keresztény.mandiner.hu/cikk/20160228_ferenc_papa_az_orzagoknak_meg_kell_osztaniuk_a_migracio_terhet
2016.02.28	A holokauszt feldolgozása nem magyar, hanem európai probléma	http://fesztival.mandiner.hu/cikk/20160228_clara_royer_a_holokauszt_feldolgozas_nem_magyar_hanem_europai_problema
2016.02.29	A Saul fia alkotói nem találják a szavakat	http://www.origo.hu/filmklub/blog/dijak/20160229-a-saul-fia-alkotoi-nem-talaljak-a-szavakat-oscar.html
2016.02.29	A menekültek áttörték a macedón kerítésen	http://www.origo.hu/nagyvilag/20160229-macedonia-menekult-gorogorszag-migracio-kerites-hatar-valsag.html
2016.02.29	A Saul fia megnyerte az Oscart	http://www.origo.hu/filmklub/blog/dijak/20160228-a-saul-fia-igy-jutott-fel-a-vilag-tetejere-nemes-jeles-laszlo-erdely-matyas-clara-royer-oscar.html
2016.02.29	Oscar-díjat nyert Saul fia	http://fesztival.mandiner.hu/cikk/20160229_oscar_dijat_nyert_saul_fia
2016.02.29	Nemmel szavaztak Svájcban a bevándorlók kiutasításának szigorítására	http://migracio.mandiner.hu/cikk/20160229_nemmel_szavaztak_svajcban_a_bevandorlok_kiutasitasanak_szigoritasara
2016.02.29	Így vette át Nemes Jeles az Oscart	http://fesztival.mandiner.hu/cikk/20160229_igy_vette_at_nemes_jeles_az_oscart
2016.02.29	Tökéletes vihar volt, ahogy a film felkeltette a figyelmet	http://fesztival.mandiner.hu/cikk/20160229_nemes_jeles_laszlo_tokeletes_vihar_volt_ahogy_a_film_felkeltette_a_figyelmet
2016.03.01	Menekülttáborok építésére készülnek Magyarországon	http://www.origo.hu/itthon/20160229-menekulttabor-befogadoallomas-szentgotthard-kormend.html

<i>Dátum</i>	<i>Cikk címe</i>	<i>Link</i>
2016.03.01	Magyar nézők tízezrei virrasztottak az Oscar miatt	http://www.origo.hu/teve/20160301-nezettseg-2016-februar-29.html
2016.03.01	Szentgotthárdon is lesz ideiglenes befogadóállomás	http://migracio.mandiner.hu/cikk/20160229_szentgotthardon_is_lesz_ideiglenes_befogadoallomas
2016.03.01	Végre láttam a Saul fiát	http://fesztival.mandiner.hu/cikk/20160301_srabski_fruzsina_vegre_lattam_a_saul_fiat
2016.03.01	Elveszik a menekültek pénzét a szlovén rendőrök	http://www.origo.hu/nagyvilag/20160301-menekultek-szlovenia-horvatorszag-szerbia-buntetes-migracio-balkani-utvonal.html
2016.03.02	Arab nyelvű táblák jelentek meg Szabadkán	http://www.origo.hu/nagyvilag/20160302-menekult-szabadka-migracio-balkani-utvonal.html
2016.03.02	Százezer migráns ragadhat Görögországban	http://migracio.mandiner.hu/cikk/20160302_szazezer_migrans_ragadhat_gorogorszagban
2016.03.02	Elkezdték bontani a menekültek sátorvárosát Calais-nál	http://migracio.mandiner.hu/cikk/20160302_bontjak_a_menekultek_satorvarosat_calais_nal
2016.03.02	Válasz a Miniszterelnökségnek	http://tortenelem.mandiner.hu/cikk/20160302_schmidt_maria_valasz_a_miniszterelnoksegnek
2016.03.02	Sok republikánus támogatná a muszlimok kitiltását az országból	http://www.origo.hu/nagyvilag/20160302-republikanus-donald-trump-muszlim.html
2016.03.02	NATO-főparancsnok: Moszkva fegyverként használja a menekülteket	http://www.origo.hu/nagyvilag/20160302-nato-foparancsnok-moszkva-fegyverkent-hasznalja-a-menekulteket.html
2016.03.02	Merkel: Sajnálom, hogy nem a külső határok védelmével kezdtünk	http://migracio.mandiner.hu/cikk/20160301_merkel_sajnalom_hogy_nem_a_kulso_hatarok_vedelmevel_kezdtunk
2016.03.03	Németország nem szállít el menekülteket Görögországból	http://www.origo.hu/nagyvilag/20160302-nemetorszag-nem-szallit-el-menekulteket-gorogorszagbol.html
2016.03.03	Horogkeresztrel, döglött kutyával kívántak jó reggelt	http://www.origo.hu/itthon/20160303-horogkereszt-puspokladany.html
2016.03.03	Bakondi: Humán bomba ketyeg Európában	http://migracio.mandiner.hu/cikk/20160303_bakondi_human_bomba_ketyeg_europaban
2016.03.05	Szlovénia gyorsabban dönt a menedékkérelmekről	http://www.origo.hu/nagyvilag/20160305-szlovenia-gyorsabban-dont-a-menedekkerelmekrol.html
2016.03.05	Tusk: Le kell zárni a balkáni migránsútvonalat!	http://migracio.mandiner.hu/cikk/20160305_tusk_le_kell_zarni_a_balkani_migransutvonalat
2016.03.07	„A magyar gyerek a fontos”	http://mandiner.hu/cikk/20160307_a_magyar_gyerek_a_fontos
2016.03.08	„Úgy voltam vele, hogy ebben már nem veszek részt” – német elitklubban talált ki B	http://migracio.mandiner.hu/cikk/20160308_ugy_voltam_vele_hogy_ebben_mar_nem_veszek_reszt_nemet_elitklubban_talalt_ki_balog_zoltan
2016.03.08	Agykárosodást szenvedtek a drogügyben érintett csecsemők	http://www.origo.hu/itthon/20160308-agykarosodast-szenvedtek-a-drogugyben-erintett-csecsemok.html
2016.03.08	Európában nincsenek „no-go” zónák	http://migracio.mandiner.hu/cikk/20160308_sayfo_omar_europaban_nincsenek_no_go_zonak
2016.03.09	Úgy érzi, semmi nem történik menekültügyben? Lehet, hogy igaza van	http://www.origo.hu/nagyvilag/20160308-europai-unio-menekultvalsag-kudarc.html
2016.03.09	Lettország kész menekülteket befogadni	http://www.origo.hu/nagyvilag/20160308-lettorszag-kesz-menekulteket-befogadni.html
2016.03.09	Megtalálták Farkas Flórián érettségijét	http://www.origo.hu/itthon/20160309-megtalaltak-farkas-florian-erettsegit.html
2016.03.10	Nem hálás Ausztriának Angela Merkel	http://migracio.mandiner.hu/cikk/20160310_nem_halas_ausztrianak_angela_merkel

Tett és Védelem Alapítvány

1052 Budapest. Semmelweis utca 19.

+36 1 267 57 54, +36 30 207 5130

<http://www.tev.hu>

info@tev.hu